ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ.

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՊԷՃԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

10 ՓԱՐԱ.

ارمنیجه سورهانتاك غزته‌سی
صاحب امتیاز د. جیوه‌لك
باب عالی جاده‌سی ۲۰

DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ Խմբագրութեան ուղղուած ոչ և է գրութիւն
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամէն ամսոյ 10էն, 20էն և 30էն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ Ֆրք. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղր.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
Արշալոյսին

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԸՆԵԼՈՒ ԾԱԽՔԸ

Բ.

Քաղաքականութեան լեզուին մէջ, բառերը, ժողովրդական լեզուին պէս, միմիայն մէկ նշանակութիւն չունին։ Բառարանականին քովն է նաև իրականը, անկէ՛ աւելի զօրաւոր։

Երբ Ալզաս-Լօրէն Ֆրանսայի ձեռքէն Գերմանիոյ անցաւ, բառարանը՝ միայն «գրաւումի» նշանակութիւնը կուտար անոր, բայց քաղաքականութեան լեզուին մէջ գրաւումէն աւելի մեծ նշանակութիւն մըն ալ ունէր այն, որ է խաղաղութիւնը, այսինքն խաղաղութիւնը պահելու ստիպողականութիւնը։

Հինգ միլիառ ֆրանքի տուգանքին վճարումը, ապագայ նոր Ֆրանքօ-գերման պատերազմի մը հաւանականութեան դէմ ապահովութիւն մը չէր կրնար ըլլալ։ Ֆրանսական պատերազմ մը արգիլելու, 5 միլիառ աւելին կամ պակասը չէ, թէև ուրիշ ազգերու համար անհաբեկիչ գումար մը ըլլայ այն։

Բայց Ալզաս-Լօրէն, կամ Ստրազպուրկ եւ Մեց են. բոլորովին տարբեր բաներ են. Ո՛ր կողմը որ գտնուին անոնք, հաւասարակշռութիւնը հոն է։ Մէկ խօսքով, Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ, վճռական առաջին և վերջին պաշտպանողական գիծն են անոնք, և երկու կողմէն ալ որ այդ գիծերը չի կրնար պաշտպանել, թշնամիին հանդիման առնելիք երկրորդ կայանը կ՚ըլլայ մայրաքաղաքը, Բարիզ ըլլայ այն թէ Պերլին։ Ասոր համար էր որ Մօլթքէ և բոլոր գերման զինուորական հեղինակութիւնները, այդ ռազմական գծին համար, 5 միլիառ ֆրանքը պատերազմական տուգանքէն շատ աւելի մեծ կարեւորութիւն մը կուտային, և շատ ալ իրաւունք ունէին այնպէս ընելու, որովհետեւ Ֆրանսայի ձեռքը ուրիշ մէկ քանի 5 միլիառներ ալ անցան, բայց Ալզաս-Լօրէն մը ոչ երբէք։

Պատերազմական տուգանքը որչափ ալ մեծ ըլլար, վերջապէս անիկա կրնար միմիայն յապաղեցնել ապագայ պատերազմը, բայց չէր կրնար արգիլել, և ո՞վ կրնայ ըսել թէ երկրորդ Ֆրանքօ-գերման պատերազմ մըն ալ չպիտի ծագէր, եթէ Ալզաս Լօրէն, փոխանակ Գերմանիոյ անցած ըլլալու, Ֆրանսայի ձեռքը մնար։

Անիկայ ալ պատերազմ չընելու համար Ֆրանսայի վճարած բանի ծախքը կ՚ըլլար, որուն պիտի հետեւէր կամաւոր ծախքը։

Արդ, բոլոր աշխարհի համար գաղտնիք մը չէ թէ Ֆրանսացիները երբէք հրաժարած չեն Գերմանիոյ յաղթելու խորհուրդէն, բայց միւս կողմէ զինուորական հեղինակութեանց ալ ծանօթ է որ, Ալզաս-Լօրէն Գերմանիոյ ձեռքը գտնուած ատեն անոր յաղթելու փորձ մը ընելը, չափազանց յանդգնութիւն է։

Ֆրանսացի ռազմագէտներն ալ, անկարելիութեան մասնցող այս պարագային կատարելապէս համոզուած ըլլալով, Գերման սահմանագլուխէն ուղղակի Գերմանիոյ վրայ յարձակելու խորհուրդը մէկդի թողուցած և Պելժիայէն անցնելով, Գերմանեան՝ իր կողին զարնելու ծրագիրներ պատրաստած էին։ Բայց այս կերպով գերմանական բանակներուն հետ զարնուելու դժուարութենէն ուրիշ դժուարութիւն մըն ալ կ՚ելլէր իրենց դիմացը։ Պելժիա իր չէզոքութիւնը պաշտպանելու, և ֆրանսական բանակներուն, իր հողին վրայէն անցնելով Գերմանիա արշաւելուն արգելք ըլլալու համար, 400000 հոգիէնոց բանակ մը կրնայ հանել, որ գերմանական բանակին յաւելուած մը, և անոր յառաջապահ մասը կ՚ըլլայ։

Բաղձանքին օգնութեան հասնող երեւակայութիւնը, այս դժուարութեան ալ ճարը պիտի գտնէր անշուշտ։ Դիւանագիտութիւնը և փայլուն խոստումներու հրապոյրը պիտի կրնային Պելժիան փոխանակ Ֆրանսայի թշնամին ընելու, անոր բարեկամը ընել. որով Պելժիայ 400000նոց բանակը, ոչ թէ գերմանական, այլ ֆրանսական բանակներուն յառաջապահը կ՚ըլլար, և Գերմանիոյ վրայ ըլլալիք յարձակումն ալ աւելի դիւրացած պիտի ըլլար բնականաբար։

Բայց հոս ամենէն մեծ դժուարութիւնը երեւան կ՚ելլէր. դժուարութիւն մը, որուն ինչ ըլլալը այնչափ չէին կրնար հասկնալ ուրիշ մարդիկը, որչափ կրնային հասկնալ գրչի մարդիկ։

Պելժիոյ անկախութիւնը Անգլիոյ երաշխաւորութեան տակ է։ Բայց այն վայրկենէն որ Պելժիա ինքնաբերաբար կը հրաժարի իր չէզոքութենէն, կամովին հրաժարած կ՚ըլլայ նաեւ ուրիշի մը կողմէ պաշտպանուելու իրաւունքէն։

Երբ Ֆրանսա կամ Գերմանիա մէկմէկու հետ պատերազմելու համար Պելժիոյ չէզոքութիւնը բռնաբարելով անոր հողը ոտնակոխ ընելու կ՚ելլեն, և այս կերպով անոր անկախութիւնը կ՚արհամարհեն, ատիկայ բացարձակ թշնամութիւն մը կ՚ըլլայ նաեւ այն տէրութեան դէմ, որ անորին անկախութեան պաշտպանութիւնը իր վրայ առած է։

Եթէ ծանօթ չըլլային այն էական պատճառները որոնք ստիպած էին Անգլիան կամայ ակամայ Պելժիոյ անկախութիւնը երաշխաւորելու, այդ կասկածելի բառին այնչափ կարեւորութիւն չպիտի տայինք, որովհետեւ եթէ հարկը այնպէս պահանջէր, Անգլիա վերջապէս իր պարտականութենէն խոյս տալու արդարացնող բառ մը կրնար գտնել, և քաղաքականութեան բառարանին մէջ ալ այդ կերպ յարմարութիւններ առնող շատ բառեր կրնան գտնուիլ։

Այն ֆրանսական ռազմագէտներն ալ, որոնք իրենց պելժիական ծրագիրները պատրաստած էին, անշուշտ այն կարծիքէն քաջալերուած էին թէ Պելժիոյ անկախութեան մասին Անգլիոյ ստանձնած պարտականութիւնն ալ, այն կարգի կասկածելի պարտականութիւններէն մէկն է։

Բայց Պելժիա, Անգլիոյ խիստ մօտը և ճիշդ դիմացը այնպիսի վճռական ծովային դիրք մը ունի, որուն Ֆրանսայի կամ Գերմանիոյ պէս մեծ տէրութեան մը ձեռք անցնիլը և կամ անոնց անմիջական ազդեցութեանը տակ գտնուիլը, պարզապէս, նոյն իսկ բուն Անգլիոյ մէկ մասին՝ Ֆրանսայի կամ Գերմանիոյ տիրապետութեանը և կամ ազդեցութեանը տակ գտնուելուն պէս բան մը կ՚ըլլայ։

Եւ այսպիսի պարագայի մը մէջ, անտարբերութիւնը և կամ կասկածելի վարմունք մը ինչպէս կարելի կրնայ ըլլալ։

Հօլանտա՝ Պելժիոյ դրացին կամ անոր միւս կէսն՝ ալ ճիշդ միեւնոյն դիրքին մէջ է, և եթէ Անգլիա մը գտնուած չըլլար, շատոնց Պելժիա Ֆրանսայի և Հօլանտա ալ Գերմանիոյ մէկ անբաժան մասը պիտի ըլլային, որ ատեն Ֆրանսա և Գերմանիա փոխանակ իրարու դէմ ըլլալու՝ մէկմէկու դաշնակիցները պիտի գտնուէին Անգլիոյ դէմ, և պելժիական ու հօլանտական զօրութիւններն ալ կամայ ակամայ ֆրանսական և գերմանական զօրութեանց վրայ պիտի աւելնային, և Անգլիայէ զատուս գտնուող աշխարհին համար ամենէն կարեւորն ըլլալով Ալզաս-Լօրէնն ալ պիտի մոռցուէր։

Արդ, այն բանը որ Ֆրանսա և Գերմանիա միացած ատեն անգործադրելի կ՚ըլլար, անոնք մէկմէկու դէմ եղած ատենին ինչպէս գործադրելի կրնայ ըլլալ։ Բայց անշուշտ պիտի ըլլար այնպէս իբր հետեւանք 1870-71ի դէպքերուն, եթէ Անգլիա պատերազմ չընելու համար այնչափ ծախքեր ըրած և ահարկու նաւատորմ մը պատրաստած չըլլար։ Գոնէ՛ Պելժիոյ, եթէ Գերմանիոյ դէմ Ֆրանսայի հետ միացած ըլլալով, թոյլտուութիւն ընէր անոր՝ բանակները իր հողին վրայէն անցնելու, Գերմանիայէն զատ իրեն դէմը ունեցած պիտի ըլլար իր պաշտպանն եղող Անգլիան ալ, որոնց դիմադրելու խորհուրդը ամէն ուղեղի մէջ մտնելիք բան չէ։

Ֆրանսացի դիւանագէտները և քաղաքագէտները լուրջ մտածման մը առարկայ չէին կրնար ընել այդպիսի բաղդախնդրական ծրագիր մը, բայց զինուորական գաղափարը միշտ կը յառաջ, և անոր եռանդէն գացող ժողովուրդն ալ միշտ կը հաւատայ, որ անպակաս պիտի ըլլան Թրանսվալի պէս դէպքեր, որ ատեն Անգլիոյ անկարողութեան շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ այդպիսի հսկայ ծրագիր մը գլուխ հանել, մինչդեռ այդ երեւակայական ժամանակամիջոցին մէջ ինքն է որ կը վճարէ պատերազմ չընելու համար պէտք եղած ծախքը որ անհրաժեշտ է ժողովուրդին յաւակնութիւններէն առաջ գալիք փորձանքները արգիլելու։

ԼԻՈՆՔԷ

ՀԻՒԾԱԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԹՈՔԱԽՏԻ ԱՊԱՔԻՆԱՐԱՆՆԵՐԸ

Հիմա Եւրոպայի գեղջկական վայրերը այցելող մարդիկ անխառն հիացումով պիտի դիտեն հոյակապ օթեւաններու կամ հիանալի վիլլաներուն քովիկը, ազատ լեռներու կուշտին վրայ բարձրացող այն հսկայ շէնքերը ուր գունդագունդ կը դիմէ տառապող մարդկութիւնը, իրեն հոգին ու էութիւնը կրծող Թոքախտէն պաշտպանուելու համար։ Այս շէնքերը հիւծախտաւորներու ապաքինարաններն են։ Հիւծախտաւորներու ապաքինարանը, մարդոց մէջ ընկերական ոգւոյն և փոխադարձ օգնութեան գաղափարներուն յաղթական նշանն է։ Անիկա խտացումն է այն չարունակելի զոհողութիւններուն զորս գիտութեան մարդիկ յանձն առին, կամ այն համառօրած պայքարներուն, որոնցմով կը մաքառին անոնք, սերունդներ փճացնող, ընտանեկան բոյներ ամայացնող հիւծախտին և անոր աւելի նշանաւոր միքրոպին դէմ։ Այս պայքարը կարծուածէն շատ աւելի դժնդակ է եւ որպէս զի մարդկային ջանքերը յաջողութեամբ պսակուին, անհրաժեշտ է որ ամէն կողմերէ օժանդակ տարրեր հասնին մէկմէկու փոխադարձաբար օգնելու համար այն մաքառումներուն ամէն զօրս ափսոսուած են մղել անոնք Թոքախտի ահաւոր հանգամանքներուն դէմ։ Անհատական ճիգի այս սկզբունքին վրայ է որ Եւրոպայի ու Ամերիկայի քաղաքակիրթ երկիրներուն մէջ հիմնուեցան հիւծախտի դէմ պայքարող զանազան մարմիններ։ Այս նպատակաւ հիմնուեցան բազմաթիւ Թերթեր, և տակաւին կը հրատարակուին գրքոյկներ, ատորակներ, որոնցմով ժողովուրդին կ՚ուզուի բացատրել զգուշացուցիչ և առողջապահիկ միջոցները որոնք ապահովաբար պիտի սահմանափակեն հիւծախտի վտանգներուն ահաւորութիւնը։ Այս սկիզբներուն մէջ ծանուցանենք թէ Աղեքսանդրիոյ մէջ, մօտերս, կազմուած էր մասնախումբ մը, մի քանի նշանաւոր անձերու անդամակցութեամբ, Թոքախտին դէմ մաքառելու համար. դարձեալ միեւնոյն նպատակաւ Գահիրէի մէջ ալ ուրիշ մասնախումբ մը կազմուած էր Խտիվին հօրեղբօր, Հիւսէյին փաշայի հովանաւորութեան տակ և թէ վերջապէս այս երկու մասնախումբերը օտար երկիրներու մէջ կազմուած համանպատակ մարմիններուն պիտի գործակցէին։

Արդարեւ հիւծախտի նման սարսափելի հիւանդութեան մը հետ գլուխ ելլելու համար, անհրաժեշտ է որ անոր դէմ մաքառող մարմիններուն մէջ համերաշխ գործակցութիւն մը հաստատուի։ Ասոր համար պէտք է որ բոլոր ալխարհի փաստեր ու պարտաճանաչ մարդիկ ձեռք ձեռքի տան, բազմապատկեն իրենց մարդասիրական ջանքերը, բարձրացնելու համար ապաստի այն ամեհի կոյտերը որոնք Թոքախտաւորներու ապաքինարաններ կը կոչուին. վասն զի այսպիսի հաստատութիւնները՝ փրկելով, խորտակելով հիւծախտի ահաւոր հանգամանքները, պիտի փրկեն մարդկութիւնը անոր դժնդակ աղէտներէն։

Այս գործին մէջ ժողովուրդներու բաժինը շատ կարեւոր է։ Հասարակութիւնը իր օգտին համար պէտք է որ յարգէ առողջապահիկ պայմանները. անիկա պէտք է որ հաստատէ մասնաւոր կանոններ այս մասին և աւելի նպաստաւոր սովորութիւններ, որոնց ամէնն ալ, առհասարակ ամէնուն համար ալ պարտաւորիչ ըլլալու են։ Արդէն առողջապահիկ պայմաններ ըստ ծնիս շատ դժուար բաներ չեն, անոնց ամենէն գլխաւորը գետինը թքնելու աղտոտ սովորութիւնը անհետացնելուն մէջ կը կայանայ, որովհետեւ հիւանդութեան բովանդակ վտանգը թուքին մէջ ըլլալով, երբ անգամ մը մարդկային սերունդները վարժուին, սովորութիւն ընեն բնաւ գետինը չթքնելու, ա՛լ այնուհետեւ Թոքախտի դէպքերը ցանցառ բաներ պիտի ըլլան, իսկ անոնց ահաւորութիւնը արագօրէն պիտի մոռցուի ալ։ Ասկէ ետքը կուգան գրեթէ երկրորդական կարեւորութիւն ունեցող առողջապահիկ պայմաններ որոնք առաջնոյն չափ արմատական ազդեցութիւն մը չեն կրնար ունենալ հիւանդութեան ծաւալումը կասեցնելու համար, թէեւ ասոնք ալ խիստ կարեւոր են իրենց կարգին։ Այս կանոնները կը պատշաճին հիւծախտաւորներու բնակած վայրերուն, անոնց կարասիներուն, հագուստին ու սնունդին։

Թոքախտաւորներու ապաքինարանը կամ թէ անոնց բնակած շէնքը կարելի եղածին չափ միօրինակ օդ ունենալու է. այսինքն այդ տեղւոյն ամառուան և ձմեռուան միջին բարեխառնութեանց տարբերութիւնը ահագին Թիւ մը չըլլայ և յաճախակի փոփոխութիւններէ զերծ ըլլայ անիկա։ Շատ մը ծովեզերեայ վայրեր միօրինակ կլիմայ ունին, սակայն չմոռնանք ըսելու թէ ցամաքի վրայ ալ միօրինակ կլիմաներ կան, մասնաւորապէս անոնք որոնց կամ չուրջը կամ թէ միմիայն հիւսիս արեւմտեան կողմը լեռնաշղթայով մը եզերուած է։

Անոնց դիրքն ալ կարեւոր է՝ այդ շէնքերուն երեսը հիւսիսային արեւմուտքէն զատ, ուղղուած կողմը կարելի է դարձնել, քանի որ այդ կողմէն փչող հովերէն է վախը։ Այդ շէնքերը ընդարձակ, լուսաւոր, օդաւէտ և չոր ըլլալու են, որովհետեւ խոնաւութիւնը հիւանդներուն բացարձակապէս վտանգաւոր է։ Ամէն երկիրներու մէջ Թոքախտաւորներուն մեծամասնութիւնը, օդէ, լոյսէ զուրկ և խոնաւ բնակարաններու մէջ ապրողներն են ընդհանրապէս։

Այդ շէնքերը մասնաւոր կահկարասիներ պէտք է ունենան։ Իսպառ պէտք է վերցնել բոլոր պատերու կամ առաստաղներուն զարդերը, փափուկները, պատուհաններու ամէն տեսակ վարագոյրները, որոնց իւրաքանչիւրը յարմար տեղեր կրնան ըլլալ Թոքախտի միքրոպներու բոյներուն համար։ Սենեակները պէտք որ կրկին պատուհաններ ունենան ներսի տաքութիւնը միօրինակ պահելու համար, ասկէ զատ դուրսի պատուհանը 10-20 սանդիմեթրի չափ վարէն բաց ձգելու է. իսկ ներսի պատուհանն ալ նոյնչափ բանալու է առաստաղի կողմէն։ Իւրաքանչիւր սենեակ պէտք է մասնաւոր Թքամաններ ունենալ՝ ասիտ ֆէնիքի լուծառջուր պարունակող որպէսզի հիւանդները այնտեղ թքնեն։

Այդ սենեակները չոր չոր աւելը բացարձակապէս արգիլուելու է, ընդհակառակն Թոքախտաւորներու բնակած վայրերու գետինները աւլելէ առաջ ասիտ ֆէնիքի լուծառջուրով նախապէս Թրջելու է։

Հիւանդին բացարձակ հանգիստ արուելու է, ասոր համար արտօնելու է զայն ուզածին չափ երկար ժամանակամիջոց մը անկողնոյ մէջ անցընել. դադրեցնելու է յաճախակի այցելութիւնները որոնք կը յոգնեցնեն հիւանդը և ուժէ կը ձգեն զայն։ Վերջապէս ամէն ճիգ ընելու է որպէս զի հիւանդը կարելի եղածին չափ քիչ հազայ, քանի որ հազալով է որ դժբաղդ հիւծախտաւորը օր օրի կը ծիւրի, կը հատնի։ Այս մասին խայծողանի ջուրը, [illegible] բաղադրութիւնները թէև օգտակար են, բայց աւելի նպաստաւոր կ՚ըլլայ եթէ հիւանդը քիչ հազալու կամ բնաւ չհազալու վարժեցնենք։

Հիւծախտաւորներուն կերակուրը ամենէն առատ սնունդ պարունակող նիւթեր ըլլալու են, որպէս զի միլիոնաւոր միքրոպներու սպառածը անմիջապէս փոխան ըրնուի։ Անոր համար կատարեալ սնունդներ տրուելու է անոնց, օրինակի համար Թարմ հաւկիթներ, ամլազեալ կաթ ու անով շինուած զանազան ըմպելիներ։ Հում միս պէտք է տալ անոնց քանի որ հաստատուած է թէ հում միսը, եփուածէն աւելի սննդարար է։ Ուժապատ հիւծախտաւորներուն կարելի է տալ նոյնպէս բէքթօն կամ մարսուած սնունդ։

Հիւծախտաւորներուն հագուստը բրդեղէն ըլլալու է, որովհետեւ պաղառութիւնը վտանգաւոր է անոնց համար. Ֆանէլա եւ բրդեղէն ամէն տեսակ հագուստներ՝ ասոնց կատարելապէս կը պատշաճին։ Հիւծախտաւորները բարոյական դարմանի ալ պէտք ունին. զանոնք պէտք է վարժեցնել իրենց հիւանդութեան վրայ անտեղի սարսափներ և զուր ինքնակասկածոտութիւններէ հեռի կենալու և վերջապէս զանոնք ջրաբուժութեան պէտք է ենթարկել. ասոր վարժեցնելու համար էն առաջ հիւանդին մարմինը քանի մը օր պէտք է շփել չոր լաթով, յետոյ ալքոլով, ապա կէս առ կէս ջուր ու ալքոլով և ապա ջուրի մէջ թրջած լաթով։ Այնուհետեւ չատեն մըն ալ կուրծքի մասնակի լուացում կատարելէ յետոյ, կարելի է ցնցուղներու դիմել։ Այս առողջապահիկ պայմանները յարգելէ յետոյ հիւծախտաւորներու բուժումը առանձնապահիկ կը յաւելու։ Ֆոլքէնշթայնի ապաքինարանին մէջ հարիւրին 77 բուժուած եւ հարիւրին 65 բուժում տեսնուեցաւ։ Այս թուանշանները պատճառ կ՚ըլլան որ անխառն հաճոյքով մը դիտենք ապաքինարաններու գերազանց ազդեցութիւնը։

Բ. ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

ԱՆՁԱՑ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

—Գութը, կարեկցութիւնը, խանդաղատանքը՝ իրենց կատարեալ աստիճանին կը հասնին մօր մը քով միայն. անոնք ստինքի պտուկներէն զառաջինն ծորող կաթի կաթիլներուն հետ կը զեղուն, կը յորդին առատօրէն։

—Կուսութիւնը մեղքերու ամենէն [illegible] է, և համբերութիւններու առժանագինը։

—Կուսակրօնութիւնը յոռետես դարու մը սեւ կէտն է։ Լաւագոյն է վարդապետ ըլլալ... աշխարհաբար։

—Մարդը փոփոխամիտ և ակար ընողը կինն է։

—Կինը շատ բան կը պարտի բանաստեղծին։

—Ամենէն խորհրդաւոր և ներդաշնակ երգը՝ լռութիւնն է։ Սիրելի է ինծի աւելի լսել կնոջ... երգը։

Հ. Ո.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՏՈՒԱՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ.—Անցեալ շաբաթ իրիկուան բժշկական տեղեկագիրը, ինչպէս գրուած է արդէն, կ'ըսէր թէ Թագաւորը դարձեալ գիշերը շատ հանգիստ անցուցած է, զուարթ է և կը զգայ թէ ոյժերը տեղը կուգան։ Բժիշկները այդ տեղեկագրով ուրախութիւն կը յայտնէին ծանուցանելու որ այլեւս վտանգէ զերծ կը նկատեն հիւանդը։ Հետեւաբար այն օրէն սկսեալ այլեւս իրիկուան տեղեկագիր չի հրատարակուիր։ Ապաքինութեան շրջանը կը սկսի ուրեմն, որ երկարատեւ պիտի ըլլայ սակայն։ Վերագրեալ տեղեկագիրը աւելորդ է ըսել թէ ընդհանուր ուրախութիւն առաջ բերած է Անգլիոյ ամէն կողմերը։ Այս լաւատես տեղեկագրին վրայ է որ խորհուիլ սկսաւ Թագադրութեան հանդէսներու թուականին վրայ, և նոյն իսկ սկսուեր է յարդարուիլ Վէսթմինսթըր Աբբէյը, ինչպէս նաեւ տրքայական զբօսանաւը, որով պիտի ճամբորդէ Թագաւորը, ապաքինութիւնը բաւական յառաջանալէ ետքը։ Եւ սակայն պաշտօնական տեղեկագիրներու և բոլոր թերթերու լաւատեսութեան հակառակ, Ռէյնօլտս Նիւզփէյփըր շարունակէ պնդել թէ Թագաւորին առողջութիւնը բնաւ գոհացուցիչ վիճակի մէջ չէ։ Այդ թերթը նոյն իսկ կ'իմանայ թէ վիրաբուժական երկրորդ գործողութիւն մըն ալ եղած է։ Սխալ է թէ Թագաւորը արտօնուած է ծխելու։ Անցեալ շաբթու Թագաւորը սոսկալի խիթեր զգաց։ Նիհարցած է։ Վերջապէս նոյն թերթը կը յարէ թէ Թագադրութեան համար ոեւէ որոշում չկայ տակաւին։

—Անկարելի է հաւատք ընծայել միակ թերթի մը այս յայտարարութիւններուն, որքան ալ իրազեկ աղբիւրներ ունենայ անիկայ։ Այսպէս, Բիլի և Թըրավէլմընթի միջեւ զբօսանաւերու արշաւի մը մրցանակաբաշխութիւնը կատարելու միջոցին, Գերմանիոյ կայսրը կարդացեր է Էտուըրտ Թագաւորին վիրաբուժին ուղղած մէկ հեռագիրը որով կը ծանուցուի թէ Թագաւորը այժմ վերջնապէս ապաքինութեան ճամբուն մէջ կը գտնուի։ Գերման կայսրը երեք հուրրա գոչեր է ի պատիւ Անգլիոյ Թագաւորին։

—Իտալիոյ Ծերակոյտին մէջ անցեալ շաբաթ օրը Պ. Բանօնիքօ առաջարկեր է որ արտաքին գործոց նախարարին միջնորդութեամբ խնդակցութիւն յայտնուի Էտուըրտ Թագաւորին ապաքինութեան առթիւ։ Այս առաջարկը միաձայնութեամբ ընդունուեր է։

ԵՐՐԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.— Աւստրիական Ֆրէմտընպլաթ թերթը Երրեակ Զինակցութեան վերստին նորոգուելուն մասին Պ. Տէլքասէի ըրած յայտարարութեանց վրայ խօսելու առթիւ, կ'ըսէ թէ նոյն պատասխանը, Երրեակ Զինակցութեան նորոգուելէն ետքը, ուրախալի կերպով ի վեր կը հանէ Ֆրանսայի և Իտալիոյ յարաբերութիւնները, որոնք բարեկամական են այժմ։ Նոյն թերթը գոհութեամբ կ'ողջունէ Պ. Տէլքասէի յայտարարութիւնները։ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ այնքան գոհ չէ սակայն, և լուսաբանուիլ կ'ուզէ Իտալիոյ դիտաւորութեանց մասին։ Խնդիր է թէ, կ'ըսէ, Երրեակ Զինակցութեան ոգիին և բնութեան հակառակ չէ՞ նոյն Զինակցութեան պատկանող պետութիւններէն մէկուն կողմէ՝ նոյն դաշնակցութեան այնպէս մը մեկնուիլը որ վերցնէ անոր բոլոր կարեւորութիւնը։

—Միւս կողմէ իտալական թերթ մը, «Բօբօլօ Րօմանօ», ջերմագին լեզուով կը խօսի Պ. Տէլքասէի վրայ, և կ'ըսէ թէ անոր ըրած յայտարարութիւնները մեծ գոհունակութեամբ ողջունուեցան Իտալիոյ մէջ, ու մեծ տպաւորութիւն պիտի թողուն Եւրոպայի մէջ ալ։ Նոյն թերթը կը յարէ. «Պ. Տէլքասէի ճառը նոր էջ մը կը բանայ ֆրանքօ-իտալական յարաբերութեանց պատմութեան մէջ, և կը ցուցնէ թէ Իտալիոյ զինակցութիւնները, այն նոր ձեւով ու նոր ոգիով որով վերստին նորոգուած են, հեռու կ'ընթանան լատինացեղ երկու ազգերու բարեկամութեան շարունակական յաւելումին։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ, կ'ըսէ Թոքէլ-Բլի Համի թղթակիցը, յառաջիկայ հոկտեմբերին Սև Լեռը ընելիք այցելութեան առթիւ, Կատարոյի մէջ պիտի ընդունուի Աւստրիոյ կայսեր կողմէ։ Ուրիշ տեղեկութեան մը նայելով, երկու վեհապետներու տեսակցութիւնը մարտանաւու մը մէջ տեղի պիտի ունենայ։ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ, խօսելով իտալական թերթի մը տուած այն տեղեկութեան վրայ թէ Թագաւորը Ռուսիայէն վերադարձին Ինսպրուքի մէջ պիտի տեսակցի Ֆրանց Յոզէֆ կայսեր հետ, կ'ըսէ թէ դիւանագիտական շրջանակներու մէջ տեղեկութիւն չկայ այս մասին։

—Իտալիոյ Ծերակոյտին մէջ Պ. Քավալլի շաբաթ օրը առաջարկեց որ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր Բեղերոպարկ երթալէ առաջ ողջունուի ծերակոյտին կողմէ։ Ծերակոյտին նախագահը յարեց թէ ծերակոյտը իր բարեմաղթութիւնը կ'ընէ Թագաւորին, որ երկրին բաղդը կը ներկայացնէ։

ԼՈՐՏ ՍԱԼԶՊՐԻԻ անձնական քարտուղար Սըր Շոմպէրկ Մաք Տօնէլ Հանրօգուտ շինութեանց նախարար անուանուեր է։ Անիկա նշան կը նկատուի Լորտ Սալզպըրիի վարչապետութենէ հրաժարման, քանի որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ լորտը երկար ժամանակէ ի վեր փափաք յայտնած էր գործէ քաշուելու։ Լորտ Սալզպըրի 72 տարեկան է, և ամէն մարդ գիտէ թէ քաղաքական փայլուն և շատ բեղնաւոր ասպարէզ մը ունեցած է։ Կը հաւատացուի թէ Լորտ Սալզպըրի յոգնած է հանրային կեանքէ և հանգչիլ կը փափաքի։ Կը կարծուի թէ այս բացատրութիւնը ճիշդ է, և թէ քիչ ատենէն, այսինքն Թագադրութեան տարեդարձութիւններէն վերջը Լորտ Սալզպըրի իր հրաժարականը պիտի տայ։

ԼՈՐՏ ՔԻՉՆԸՐ վաղը Լոնտոն կը հասնի Հարաւ. Աֆրիկէէն։ Անգլիոյ մայրաքաղաքը փայլուն ընդունելութիւն մը պատրաստած է Հարաւ. Աֆրիկէի խաղաղացումը գլուխ հանող անուանի զօրավարին։ Լորտ Քիչնըր այսօր Սաութէմփթըն կը ժամանէ. բայց վաղը, շաբաթ, պիտի երթայ Լոնտոն, կէս օրուան կառախումբով, և պիտի իջնէ Բաթինկթընի կայարանը, ուր պիտի դիմաւորուի ոչ միայն Ուէլզի իշխանէն, Լորտ Րօպէրթսի և ընդհանուր սպայակոյտին կողմէ, այլ նոյնիսկ կը հաւատացուի թէ Ալեքսանդրա Թագուհին ալ պիտի դիմաւորէ զինքը։ Գալթային և հնդկական զօրաց ջոկատներ կարգաւ շարուած պիտի ըլլան Բաթինկթընի կայարանին մէջ։ Լ. Քիչնըր ձի հեծած պատերազմական պաշտօնատունը պիտի երթայ, անցնելով Լէնտըն Սթրիթէն, Սըյէքս Կարտընսէն, Ուէսթպըրն Սթրիթէն, Վիքթորիա Կէյթէն, Հայտ Բարքէն, Բիքատիլլիէն, Սէնթ-Ճէյմս Սթրիթէն, և Բէլ-Մէլէն։ Բոլոր այս փողոցներուն մէջ աւելորդ է ըսել թէ բուռն բազմութիւն մը հաւաքուած պիտի ըլլայ, որոնց մէկ մասը պիտի գրաւէ Թագադրութեան հանդէսին առթիւ շինուած բարձրաւանդակները։ Կը հաւատացուի թէ Էտուըրտ Թագաւորը միեւնոյն օրը իր ներկայութեանը պիտի ընդունի Լորտ Քիչնըրը։

ԲԱՐԵՅՈՅՍԻ ՄԷՋ.—Ասկէ առաջ Լորտ Միլնըր պահանջած էր առժամապէս դադրեցնել Բարեյոյսի սահմանադրութիւնը, գաղթավայրին մէջ տիրող կացութեան հետեւանքով եւ ինչ ինչ նկատումներով։ Բուռն վէճերու տեղի տուած էր այս խնդիրը. որովհետեւ կարծիքի անհամաձայնութիւններ պակաս չէին. մասնաւորապէս Բարեյոյսի վարչապետը, Սըր Կ. Սփրիկ, հակառակ էր Լորտ Միլնըրի պահանջումին։ Լորտ Միլնըրի կուսակիցները աղերսագիրներ ալ պատրաստած եւ կառավարութեան ղրկած էին։ Անգլիական կառավարութիւնը խնդիրը լրջօրէն քննելով որոշեր է չդադրեցնել սահմանադրութիւնը եւ այսպէս լուծեր է խնդիրը։ Այս տնօրէնութիւնը մեծ գոհունակութիւն յառաջ բերած է Աֆրիքանտր շրջանակներու մէջ, թէեւ դժգոհ մնացողներն ալ քիչ չեն։ Բարեյոյսի վարչապետը տեսակցութեան մը մէջ յայտարարեր է թէ կառավարութեան որոշումը պիտի ապահովէ անդորրութիւնը՝ թէ՛ Բարեյոյսի եւ թէ ամբողջ Հարաւ. Աֆրիկէի մէջ։ Բարեյոյսի Արկէ-Թերթը, որ մինչեւ վերջը Լորտ Միլնըրի ոյժ տուած էր, բուռն դժգոհութիւն կը յայտնէ եղած տնօրինութեան համար, եւ կ'առաջարկէ նոր աղերսագիրներ ղրկել։ Լոնտոնի լրագիրներուն մեծ մասը կը հաւանին եղած կարգադրութեան. քանի մը թերթեր վերապահումներ կ'ընեն։ Մինչդեռ Բոսթ կը կարծէ թէ կառավարութիւնը սխալ մը գործած է, որուն հետեւանքները պիտի տեսնուին անյուշտ։

ԲՐԵՏՈՐԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ մինչեւ յուլիս 6, կիրակի, 20782 Պօէրներ անձնատուր եղած էին։ «Սթանտարտ»ի Թղթակիցը կը գրէ թէ գաղթային գունդէն զինուորներ խառնակութիւններ հաներ են։ Կառավարութիւնը ձերբակալութիւններ ըրեր և յանցաւորները պատժեր է։

ԶՕՐ. ՊՕԹԱ ծանուցեր է թէ Զօր. Տէվէդի և միւս Պօէր պետերուն հետ Անգլօ-պօէր պատերազմին պաշտօնական պատմութիւնը պիտի պատրաստէ։

ՃԱՊՈՆԻ մէջ դաշնակարգ մը կայ, որ կը փափաքի լաւ յարաբերութիւններ հաստատել Ռուսիոյ հետ։ Թօքիոյէն լուր կուտան թէ այս անգամ քաղաքին մէջ կազմուեր է միութիւն մը, «Ռուսաճափոնական ընկերակցութիւն» անունով, որուն նպատակն է զարգացնել երկու երկիրներուն ընկերական, առեւտրական եւ ճարտարագործական յարաբերութիւնները։ Կարգ մը նշանաւոր անձնաւորութիւններ իրենց հովանաւորութեան տակ առած են ընկերութիւնը։

ՎԵՆԵՑՈՒԷԼԼԱՅԻ նախագահ Քասդրօ բանակի մը գլուխը անցած ապստամբներուն դէմ քալելու կը պատրաստուի։ Իր բացակայութեանը նախագահի պաշտօնը պիտի վարէ Զօր. Կոմէզ։

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ՏԻՒՄԱՅԻ հարիւրամեակը կատարուեցաւ կիրակի օրը Բարիզի մէջ։ Ներկայ էին Ֆրանսայի կրթական նախարարը և ուրիշ անձնաւորութիւններ։ Նախարարը ճառ մը խօսեցաւ Տիւմայի արձանին առջեւ, փառաբանելով համբաւաւոր վիպասանին կատարած բեղուն և փայլուն գործը, որուն յաջողութիւնը չի վերջանար, որովհետեւ անիկա իր հերոսական բնութեամբը կը համապատասխանէ ֆրանսական ոգիին իսկական բնութեանը։ Նախարարը յարեց թէ երբ Տիւմայի առաջին գործերը հրապարակ ելան, ժողովրդեան երեւակայութիւնը անոնցմէ կը փնտռէր իր հերոսական պէտքերուն համար։ Տիւմայի գործը հայթայթեց այս սնունդը։ Դրականութեան բոլոր ճիւղերը ներկայացուցիչներ ղրկած էին։

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ՔՐԻՒԿԸՐԻ.— Ֆրանսայի փողերանոցը այս օրերս պատուոյ տախտակ մը պիտի կոխէ, որ Բարիզի պօէրասէր մասնախումբերուն կողմէ Թրանսվալի նախագահին պիտի յանձնուի։ Այս գեղարուեստական գործը պատրաստած է փորագրիչ Տիւպուա, որ այս նպատակով յատկապէս Ուդրէխդ գացած է։ Պատկերին մէկ երեսին վրայ կը գտնուի Քրիւկէրի կիսադէմքը, սա արձանագրութիւնով. «Նախագահ Քրիւկէր, Ուդրէխդ, Յունիս 1902»։ Միւս կողմը փորագրուած է այլաբանական մէկ պատկերը Թրանսվալի հանրապետութեան, որ ազդու շարժումով կը վանէ Անգլիոյ աշխարհակալական դիրքը ձեւացնող առիւծ մը։ Տակը սա մէկ բառը արձանագրուած է. «Ազատ»։ Հեգնութիւն մը չէ՞ արդեօք Քրիւկէրի երեսին, երբ Թրանսվալ շատոնց դադրած է իբրեւ հանրապետութիւն գոյութիւն ունենալէ, և անգլիական պարզ գաղթականութիւն մը եղած։

500000 ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ.—Էտուըրտ Թագաւորին կողմէ Լոնտոնի աղքատներուն տրուած հացկերոյթը, որուն մանրամասնութիւնները հաղորդեցինք երէկ, շատ զուարթ անցաւ։ Օդն ալ գեղեցիկ էր, և կոչնականները շատ ուրախ էին, իմանալով որ Թագաւորը վտանգէ զերծ հռչակուած է այլեւս։ Էտուըրտ Թագաւորը մասնաւոր նամակով մը ցաւ յայտնած էր թէ իր հիւանդութիւնը կ'արգիլէ զինքը հացկերոյթին ներկայ գտնուելու։ Ուստի տրքայական ընտանիքէն անդամներ ղրկած էր իր կողմէ։

—Թէեւ Թագաւորը իր քսակէն կուտար հացկերոյթը, բայց շատ մը նշանաւոր առեւտրական տուներ զանազան նուէրներ ըրած էին։ Այսպէս, սպառուած ամբողջ գարեջուրը, 1000 թօնօ, նուիրած էր գարեջուրի տուն մը։ Պ. Պ. Տրնիս նուիրած էին 200 թօնօ բամաթէօ, Րօունթրի՝ 560000 տուփ շօքօլա, Հանտլի և որդի՝ 40000 չիչ լեմոնատ, Միտլթնի կայս. ընկերութիւնը՝ 250 հազար կապոց ծխախոտ և սիկառ, Տուլթըն և ընկ. 515 հազար բաժակ։ Պ. Պ. Պլէյաս ալ Անգլիոյ ազգային երգէն 500 հազար գեղազարդ օրինակ տպագրած և իբրեւ նուէր բաշխած էին։

—Հիւրերուն մէջ անանկներ ալ կային, որոնց տեսքին սիրտ չէր դիմանար։ Շատերը կոյր էին, և իրենց կինները ձեռքերնէն բռնելով տարին սեղան նստեցուցին։ Հիւանդութենէ կամ տարիքի բերումով ակռաթափներ ալ կային, որոնց կերակուրը ուրիշը կը կերցնէր։

—Իբրեւ յիշատակ հիւրերուն բաժնուած բաժակներուն վրայ սա արձանագրութիւնը կայ. «Թագաւորին Թագադրութեան ճաշը՝ Ն. Վեհափառութեան կողմէ տրուած»։ Միւս կողմը կը գտնուի մէտալյօն մը, Թագաւորին և Թագուհիին կիսադէմքով, և «1902 յունիս» թուականով։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ"Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1902

1320 Տճկ.	ՕՐ ՅՈՒՆԻՍ 28	1902 Լծ.
Րեպի-ւլ Ահըր 6	ՈՒՐԲԱԹ Պահք։	Թամմուզ 11
ԿԷՍՕՐ 4.36		ԿԷՍՕՐ 4.23

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առտու ջերմաչափին աստիճանն էր

Կ.Պոլիս	20	Պետրբ.	26	Բելկրատ	21
Արքանկէլ	10	Բարիզ	20	Վիեննա	21

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԱՒՐԻԺԷՆ տեղեկութիւն կուտան թէ կեդրոնական վարժարան մը հաստատելու համար պէտք եղած ձեռնարկութիւնները կատարուած են արդէն, եւ դպրոցը պիտի բացուի յառաջիկայ տարի աշնան։ Այսօր Դաւրիժի մէջ կայ երկու դպրոց, որոնց մէջ 250 աշակերտներ դաս կ'առնեն։ Այս դպրոցներուն համար տարին գրեթէ 14000 րուբլի ծախք կ'ըրուի, բայց երբ կեդրոնական վարժարանը բացուի, այն ատեն երկու դպրոցները մէյ մէկ նախակրթարաններ պիտի ըլլան, եւ հետեւաբար ծախքն ալ աւելի քիչ։ Մասնաւորապէս 4000 րուբլի ծախք հաշուելով ասոնց համար, մնացած 10000 րուբլին կարելի է գործածել կեդրոնական վարժարանին համար։ Նոր շինուելիք վարժարանին համար կալուած մըն ալ գնուած է Դաւրիժի մէջ, 35 հազար րուբլի ծախքով, որ կը բաղկանայ ընդարձակ շէնքէ մը՝ 16 սենեակով։ Այգի ալ ունի։ Այս շէնքը կրնայ բաւել այդ դպրոցի պէտքերուն. ասկէ զատ երկ. արհեստանոցներ ալ պիտի շինուին, երկրագործութիւն, ատաղձագործութիւն եւ հիւսնութիւն սորվեցնելու համար։ Այգիին մէջ ալ գիւղատնտեսական դասեր պիտի տրուին։ Դպրոցը պիտի ունենայ ութ դասարան։ Տարեկան 18000 րուբլի ծախք կը հաշուուի, որուն 10000ը պիտի հոգացուի երկու դպրոցներուն ծախքերով, ինչպէս ըսինք արդէն, 3000ը մասնաւոր նուէրներով, 2 հազարը Ատրպատականի թեմէն, որով 3 հազար րուբլի միայն բաց կը մնայ, և անոր համար ալ միջոց մը պիտի խորհուի։

ՕՏԷՍՍԱՅԷՆ հաղորդուած կարեւոր կտակի մը լուրը հրատարակած էինք նախընթաց օրուան թուով։ Այս կտակին վերաբերեալ մէկ քանի յաւելուածական ծանօթութիւններ ալ այսօր կ'աւելցնենք լրացնելով մեր տեղեկութեանց շարքը։ Այս կտակին մանրամասնութեանց մէջ դիտելին այն է որ հանգուցեալը Վանեցի մը չըլլալով, ինչպէս եղեր է որ Վանայ երկու վարժարաններուն կարեւոր գումար մը կտակեր է։ Այս պարագան կը բացատրուի հետեւեալ կերպով։—1876 թուականին Վանայ մէջ բացուած այդ երկու վարժարանները նիւթական անձկութեան մատնուած էին, ու եղած խնդրանքին վրայ, ժամանակին Պատրիարքը հանգանակութեան համար նուիրատոմսեր հանած էր յանուն այդ երկսեռ վարժարաններուն։ Այդ նուիրատոմսերէն մաս մը գնուած էր Պոլսոյ կրթասէր անձերէն, եւ նոյն թուականին Ռումանիոյ քահանայ մը Պատրիարքարան կը դիմէր, խնդրելով որ իրեն ալ ղրկուին, տալու համար հարուստ Ռումանահայերու, որոնք կը փափաքէին այդ վարժարաններուն օգնել։ Այդ տոմսերէն ղրկուեցան նաեւ Ռումանիոյ քահանային որ, ի մէջ այլոց ներկայացուց նաեւ Պ. Գրիգոր Անտոնեան Սեբերեննիկովի որ մէկ քանի հատ առաւ։ Ահաւասիկ այդ առթէն օգտուելով, Գրիգոր քհնյ. Յօրասանճեան, յորդորեր է զինքը որ՝ իբրեւ անզաւակ՝ իր բոլոր հարստութիւնը կտակէ նոյն երկսեռ վարժարաններուն։ Բաւական յորդորներէ յետոյ վերջապէս կը հաւանի եւ կտակագիրը կը պատրաստուի։ Ասկէ յետոյ Պատրիարքարանէն կը գրուի որ, որոշեալ գումարին կէսը Սանդխտեան վարժարանին եւ միւս կէսը Վարագայ վանքին յատկացուի, սակայն Յօրասանճեան քահանայ չի կրնար փոխել կտակագիրը։ Գրիգոր քհնյ.ն կը վարձատրուի Ս. Էջմիածնէն։ Այդ օրէն ի վեր քառորդ դարէն աւելի անցած է, եւ այսօր կարելի կ'ըլլայ միայն իրականացնել

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (80)

ՔԱՄԻՅԼ ԲԷՌ

ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԴ.

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐՈՒ ՈՐՋԻՆ ՄԷՋ

Մօրկի դիականոցին մէջ Բօլ Հէննէի Սիւզան Ֆիթբաթրիքին հետ դէմառդէմ բերուելու տհաճ տեսարանէն ետքը, Պ. Արնոլտ նոյն օրը կը ներկայանար Սէն-Տրնի, Վալանթէն Զերլէի տունը, և կը խնդրէր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունենալ Օր. Մատլէնի հետ։

Ոստիկանը՝ հակառակ իր սովորութեան՝ շատ վայելուչ և ճաշակաւոր բաց մոխրագոյն հագուստ մը հագած էր։ Կարծես իր վայելուչ հագուստներով կ'ուզէր մեղմացնել այն ցաւագին տպաւորութիւնը, զոր իր ոստիկանի յատկութեամբը ճակատագրական կերպով պիտի թողուր անոր վրայ։

Եւ սակայն, հակառակ ասոր, երբ Մատլէն ներս մտաւ այն սենեակէն ուր Պ. Արնոլտ իրեն կը սպասէր, երկիւղի և խորշումի զգացում մը ունեցաւ ակամայ։ Ոստիկանը նշմարեց զայս, և փորձեց փարատել իր թողած այս ցաւալի տպաւորութիւնը։

—Օրիորդ, ըսաւ՝ յարգալից կերպով խոնարհելով անոր առջեւ. յատկապէս ներողութիւններ կը խնդրեմ ձեզի պատճառած նեղութիւններուս համար, նեղութիւններ, որոնց զուր տեղը պատճառ ըլլալը այժմ կը խոստովանիմ։ Հաճեցէք այսուհետեւ բարեկամ մը, դաշնակից մը նկատել զիս, և... օգնեցէք ինծի բուն յանցաւորները գտնելու։

Եւ որովհետեւ մանկամարդ աղջիկը զարմացկոտ և անվստահ աչքերով զինքը կը դիտէր, Արնոլտ շարունակեց.

—Կը խնդրեմ որ այս խօսքերս նոր խորամանկութիւն մը կամ ծուղակ մը չնկատէք, կատարեալ անկեղծութեամբ կուգամ ձեզի։ Կը կրկնեմ թէ այժմ համոզուած եմ որ մինչեւ հիմայ սխալ ճամբէ քալած ենք, և թէ՛ դուք և թէ ձեր եղբայրը բացարձակապէս անմեղ էք ձեր մօրեղբօր աղջկան սպանման ցաւալի գործին մէջ։

Մատլէն հառաչ մը արձակեց. ճնշուած կը մնար տակաւին, ու չէր կրնար դեռ հաւատալ խօսքերուն այս մարդուն, որ այնքան կատաղի կերպով կը հետապնդէր թէ՛ իրեն և թէ մանաւանդ իր եղբօրը։ Առանց բառ մը արտասանելու նստաւ, աչքերը անոր վրայ յառած։

—Այո՛, յարեց Արնոլտ, համոզուած եմ որ Պ. Հէննէ բնաւ մեղսակից չէ գործուած ոճրին, և տեղեակ անգամ չէ ոճրին ի՛նչպէս գործուելուն։ Կը տեսնէք որ թերեւս նոյնիսկ ձեր համոզումներէն աւելի առաջ կ'երթամ։

Առեղծուածային ժպիտ մը երեւցաւ Արնոլտի շրթունքին վրայ, այս խօսքերը արտասանած միջոցին։

—Բայց մէկդի թողունք այս աւելորդ խօսքերը, յարեց ոստիկանը։ Այն գիշերը կնոջ մը կողմէ ձեզի ուղղուած նամակին վրայ Մօնմառդր գացիք։

Մատլէն զարմանօք անոր նայեցաւ. ոստիկանն շարունակեց.

—Ո՛չ, կախարդ մը չեմ ես։ Բայց պէտք է գիտնալ թէ նկատի առնելով մեր ունեցած կասկածները, շատ տարրական բան մըն էր որ քննութենէ անցընէինք ձեր թղթակցութիւնները։ Ուստի գացիք Լիւսիէն Նոուէն կնոջ որոշած ժամադրավայրը, ուր նոյն կինը ձեզի յանձնեց ձեր փնտռած ադամանդէ մանեակը, զոր յաջողեր էր ձեռք անցընել, այն տեղի մարդոց ընչաքաղցութենէն ազատելու համար զայն։ Կը տեսնէք որ մինչեւ հոս շատ ճիշդ է. կը հաճի՞ք ինծի ըսել անկէ վերջը անցած դարձածը, որովհետեւ իմ գործակալներս յայտարարեցին թէ պատուոյ մուրացիկին խրճիթէն ելնէդ ետքը բաւական ժամանակ կորսնցուեր են հետքերնիդ։

Մանկամարդ աղջիկը որոշած ըլլալով ըսել ամբողջ ճշմարտութիւնը, համառօտիւ պատմեց Լամպէնիէի կողմէ իրեն վրայ եղած յարձակումը, յետոյ դիպուածաւ Էթուալ-Պլանշի զինետունը իյնալը։ Ու երբ Մատլէն ըսաւ թէ ո՛րքան սարսափահար էր զինեպանը՝ Լիւսիէնի կողմէ ոստիկանութեան քիչ ատենէն գալը ծանուցուելու պահուն, ոստիկանը ժպտեցաւ։

—Իմ գործակալներէս մէկը հեռաձայնով իմացուց ինծի թէ դուք նոյն զինետունը կը գտնուիք, ինչ որ տարօրինակ երեւալով ինծի, վազեցի եկայ։ Բայց Լամպէյրոն ապահովցուց զիս թէ երթալու ճամբանիդ միայն հարցուցած և մեկնած էք, ըսաւ թէ բնաւ չի ճանչնար ձեզ, եւ յիրաւի տանը մէջ ըրած մանրակրկիտ խուզարկութիւնս ապարդիւն ելաւ։ Ո՞ւր պահեց ձեզ։

Մատլէն այն ատեն պատմեց թէ ստորերկրեայ քարանձաւի մը, լքուած քարահանքի մը մէջ խօթած էր զինքը զինեպանը։

Արնոլտ այս լսելուն կեցած տեղը ոստում մը ըրաւ.

—Թաքստո՞ց մը, ըսաւ. կրնա՞ք անոր մուտքը գտնել։

Մանկամարդ աղջիկը պահ մը վարանեցաւ.

—Թերեւս, ըսաւ, թէեւ կը խոստովանիմ թէ այդ միջոցին այնքան յուզուած էի որ, այլեւս որոշակի չեմ յիշեր այն սենեակը, ուր ծածկուած էր այդ թաքստոցին մուտքի դուռը։

Մատլէն յետոյ իր պատմութիւնը շարունակելով, եկաւ մինչեւ այն տեղը, ուր քարանձաւին միւս ծայրը պահուըտած մարդոց վրայ խօսեցաւ։ Արնոլտ այս լսելուն, ջղային սարսուռով մը բռնուեցաւ, և իր ծոցէն թղթապանակին մէջէն կարգ մը լուսանկարներ հանելով, գրասեղանին վրայ տարածեց։

—Նայեցէ՛ք, փնտռեցէ՛ք, ըսաւ, այդ մարդիկը կրնա՞ք գտնել այս լուսանկարներուն մէջէն։

Մատլէն ծռեցաւ, և ճիչ մը արձակեց.

—Ո՛հ, ահաւասիկ զինեպանը։

Շարունակելի

տեսնել նոյն կտակը, որուն արդիւնքով ամէնէն առաջ պիտի օգտուին Վանայ կըրթական հաստատութիւնները։

Երէկ Պատրիարքարանի մէջ կատարուեցաւ 18 նշանտուութիւն, և 20 ամուսնացեալներու համար պսակի կատարման հրաման տրուեցաւ։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթող. ընտրութեան պատուիրակ Տ. Մովսէս եպ. Կէօմիւրճեան երէկ հեռագրաւ ծանուցեր է Պատրիարքարան թէ 4-5 օրէն Պոլիս պիտի գայ, Ատանա ուղևորելու համար։ Պատրիարքարանէ ծանուցուեցաւ Կիլիկիոյ Կաթող. տեղապահ Տ. Կիրակոս եպ.ի թէ Տ. Մովսէս եպ.ի պաշտօնը վաւերացուած ըլլալով Կայս. կառավարութեան կողմէ, մէկ քանի օրէն ճամբայ կ'ելլէ Ատանա գալու և ընտրական գործողութեանց ձեռնարկելու։

ԿԱՐՆՈՅ մեր թղթակիցը կը գրէ թէ անցեալ Գաւառ. Ժողովը անցեալները գումարուելով, կարգ մը դիւրութիւններ խորհեր է Սանասարեան վարժարանին Կարին մնալուն համար, և որոշեր է որ վարժարանին արդի շէնքը 10 տարի պայմանաժամով և տարեկան 100 ոսկիով վարձու տրուի նոյն վարժարանի վարչութեան, և միանգամայն առաջնորդարանի սնտուկը վճարէ վերջին երկրաշարժին հետեւանքով հարկ եղած նորոգութեան բոլոր ծախքերը։ Կարնեցիք բաւական իրար անցած են Սանասարեան վարժարանը իրենց մէջէն չհեռացնելու համար, և այս մասին որոշումներ իրարու կը յաջորդեն. բայց տակաւին չեն կըրնար ազդել հարկաւ Պոլսոյ խնամակալութեան վարժարանը Խարբերդ փոխադրելու որոշման վրայ, որ վերջնական ձեւ մը պիտի առնէ երբ Մելիքսեթեան էֆ. իր ճարտարապետական տեղեկագիրը տայ. հետեւաբար կարնեցւոց այս որոշումը գործին վիճակը չի փոխեր։

ԲԱԲԵՐԴԻ Գաւառ. Ժողովոյ ընտրութեան մէջ Քաղ. Ժողովոյ կողմէ նկատուած թերութիւնը ուղղուելով, վերստին Պատրիարքարան տեղեկագրուած և վարչութեան կողմէ վաւերացուած էր։ Ատոնց հաստատութեան Պատր. կոնդակը դրուելով զրկուեցաւ Բաբերդ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ գրուեցաւ Գասմէջմանլի Թաղ. Խորհուրդին ի գիտութիւն թէ հարկ եղած հեռագիրը ուղղուած է Զօրումի Տաճատ քհ.ին, որպէս զի փութով Գասմէջմանլի երթայ եկեղեցին բանալով պաշտօնավարելու համար։

ԴԱՍԸՄՓԱՇԱՅԵՆ հանրագրութիւն մը զըրկուած է Պատրիարքարան։ Ատով կը բողոքեն Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան համար կազմուած ընտրող. Ժողովին դադարման դէմ, և կը պահանջեն ընտրութիւն կատարել։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ի պատասխանի շնորհակալութեան գիր մը ղրկեց Ս. Հայրապետին որ հաճեցաւ նորապսակ Տ. Արիստակէս եպս. Վանքեանի միջոցաւ Ս. Միւռոն ղրկել մայրաքաղաքիս եւ գաւառ. վիճակներու Ս. Եկեղեցիներուն պէտքին համար։ Ս. Միւռոնը պարունակող անօթները նախընթաց օր քահանայից միջոցաւ փոխադրուեցան Մայր եկեղեցւոյ աւանդատունը։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ օրհնութեան կոնդակ մը ղրկեց Տրապիզոնի առաջնորդին, պաշտօնական մարմնոց եւ ժողովրդեան ուղղեալ, որոնք անցեալները Ս. Սահաֆաննասի անուամբ եկեղեցւոյ մը հիմնարկէքը կատարած էին, եւ յանձն առած էին 4 տարուան մէջ նուիրատուութեամբ հոգալ շինութեան համար պէտք եղած 2 հազար ոսկւոյ չափ ծախքը։

ՎԱՆԱՅ տեղապահ Տ. Սահակ եպիսկ. իր պաշտօնատեղին հասեր, եւ պաշտօնական կերպով ընդունուեր է։

ԷՋՄԻԱԾՆԱՅ ճեմարանի տեսուչ պիտի նշանակուի, կ'ըսեն, Պ. Կարապետ Կոստանեանց որ իբրեւ կարող ուսուցիչ ծանօթ է Ռուսահայոց մէջ։

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ համայնքութիւնը կորուստ մը ունեցաւ յանձին պատուելի Պետիկեանի, որ իբրեւ կարող քարոզիչ եւ գրող միանգամայն, ճշմարիտ համբաւ մը ունէր։ Հանգուցեալը 43 տարեկան էր։ Թաղարկաւորութիւնը կը կատարուի կիրակի օրը։

ԱԶԴ.—Ցառաջիկայ կիրակի, 30 յունիս Գալաթիոյ բարեխնամ քարոզիչ Վահրիճ Ծ. Վ. Շահլամեան հանդերձեալ է պատարագել Ս. Եկեղեցւոյս մէջ՝ ի հանգիստ հոգւոյ Աղն. Տիկին Թագուհի Դ. Զորաեանի հօր և նախնեաց։

Ատենադպիր Ատենապետ
Ռ. ՃԻԼԱՃԵԱՆ Ա. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ԱԶԴ

Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի

Ազգ. Կեդր. Վարժարանի Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ վարժարանին վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ սեպտեմբեր 2ին, Բշ. օր։ Այն ծնողները և պաշտպանները որոնք կը փափաքին իրենց զաւակները ղրկել Կեդր. Վարժարան, կը հրաւիրուին, ամէն օր մինչև կէս օր, դիմել վարժարանին ընդհ. հաշուական Գառնիկ էֆ. Բարունակեանի, արձանագրուելու և ընդունելու մասին քննութեանց ծրագիրը։

Մաից քննութիւնները պիտի կատարուին գրաւոր կերպով, յառաջիկայ օգոս. 27, Դշ. եւ 28 Դշ. օրերը։

26 յունիս 902 Ի դիմաց Խնամակալութեան
Ղալաթիա Ատենադպիր Ատենապետ
6—1 Յ. Մուրատեան Յ. Էսաեան

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Անցեալ երկուշաբթի Սոֆիայի եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցեր է Հայկ էֆ. Լիմոնճեանի ընդ Օր. Աննիկ Թիւլեանի պսակադրութիւնը։ Հայկ էֆ. Լիմոնճեան, երէց որդին Քերովբէ էֆ. Լիմոնճեանի (Լիոնքէ), առեւտրական կարեւոր գործով մը հաստատուած է Վառնայի մէջ, բայց իր ամուսնութեան առթիւ մեկնած էր Սոֆիա, անտեղ գտնուող իր ընտանիքին անդամներուն ալ ուրախակից ըլլալու համար իրեն հետ։ Օր. Աննիկ Թիւլեան, քոյրն է Տքդ. Թիւլեան էֆ.ի, եւ իր ուսումը ու դաստիարակութիւնը առած է Սամաթիոյ վարժարանին մէջ։ Տէր եւ տիկին Հ. Լիմոնճեան վերադարձած են Վառնա, ուր կը հաստատեն իրենց բնակութիւնը։ Այս առթիւ մեր խնդակցութիւնը կը յայտնենք թէ՝ նորապսակ ամոլին որոնք բազմաթիւ համակիրներ ունին, և թէ՝ իրենց ծնողաց որոնք այս առթիւ կ'ընդունին շատերու շնորհաւորութիւնները։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Երէկ Պատրիարքարանի մէջ կատարուեցաւ նշանախօսութիւնը Օր. Գոհարիկ Ջիլճեանի ընդ Անտոն էֆ. Արսլանեանի, երկու կողմերու ազգականաց ներկայութեամբ։ Օր. Գոհարիկ Ջիլճեան Սամաթիոյ Վարդուհեան վարժարանի յաջողակ սաներէն, շատաւիզը արուեստագէտ ընտանիքի մը, իգական սեռի պատուաբեր անդամն է, իսկ Անտոն էֆ. գործունեայ եւ համակրելի պաշտօնեաներէն է Յակոբեան Միքայէլ էֆ.ի, եւ հանրային գործերու մէջ ալ ունեցած է իր մասնակցութիւնը՝ երբեմն իբրեւ գանձապետ Աղքատախնամի, և այժմ ալ իբրեւ ատենադպիր Նարլըգաբուի Թաղ. Խորհրդոյ։ Սոյն նշանախօսութիւնը ուրախութիւն կը պատճառէ իրենց բոլոր բարեկամներուն։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի

ՄՈՒՇԷՆ կը գրեն մեզի.—«Պատր. փոխանորդ Խսրով Ծ. Վ. Համբարձման տօնին նախընթաց օրը Ս. Կարապետի վանքը գնաց, նորընծայ երեք աբեղաներուն անդրանիկ պատարագին ներկայ գտնուելու համար։ Այս առթիւ, 2000է աւելի ուխտաւորներ եկած էին դաշտէն. գրեթէ ութ տարիէ ի վեր Ս. Կարապետի ուխտաւորութիւնը դադրած էր. ներկայից հոգեկան ուրախութիւնը աննկարագրելի էր։ Խսրով Վ. Համբարձման տօնին օրը գեղեցիկ քարոզով մը մխիթարեց ներկաները։

—«Մայիս 26ին՝ Խսրով Վ. անձամբ Ս. Պատարագ մատոյց Ս. Կարապետի մատուռին մէջ, Նոր-Նախիջեւանցի երկու բարերար նուիրատուներու խնդրանաց համաձայն։ Ասոնք 200 րուպլի նուիրած էին վանքին քայքայեալ մասերը շինելու համար։

—«Լուսահոգի Թադէոս Վ.ի մահուանէն ի վեր լուսարարապետութեան պաշտօնը փոխանորդաբար կը վարէր Կարապետ սարկաւագ Լուսարարեանը (այժմ Կարապետ աբեղայ). վանական ընդհ. Ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ և միաձայնութեամբ նոյն պաշտօնին կոչեց Կարապետ աբեղան, որ ըստ ընկալեալ սովորութեան Ս. Կարապետի գերեզմանին առջեւ երդման ուխտը կատարեց։

—«Պատր. փոխանորդ հայրը՝ Ժամօրհնող կարգեց Կոմիտաս աբեղայ Արծրունին։

—«Խսրով Վ. վանքը գտնուած միջոցին ամէն օր դպրոցը կ'այցելէ, դասախօսութեանց ներկայ կը գտնուի և անձամբ ալ կը քննէ աշակերտները. արդէն դրութենէն գոհ մնալով, վանական Ընդհ. Ժողովին մէջ խնդիր կ'ընէ և տեղւոյ նեղութեան պատճառաւ աշակերտաց թուին չափաւորուիլը կը պահանջէ. 32 աշակերտ միայն պահել կ'որոշուի, որոնց 12ը որբ։ Վարժարանին առժամեայ տեսուչ կը կարգէ Եղիշէ Վ. Կարապետեանը. արդէն նոր ծըրագիր մը կը խմբագրուի, որուն գործադրութիւնը պիտի սկսի արձակուրդէն վերջ, և կարող մէկը տնօրէն-ուսուցիչ պիտի բերուի։

—«Խսրով Վ. 15 օրէ չափ Ս. Կարապետի վանքը մնալէ վերջ, Մուշ կը դառնայ։ Ցաւալի է, որ Վարդավառի տօնին առթիւ, Ս. Կարապետի վանքը բազմաթիւ ուխտաւորներու այցելութիւնը վայելէ, ուրկէ նիւթական կողմէ շահ մըն ալ կ'ակնկալուի»։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՆՈՐԵՐ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՇԱԲԱԹ, 29 յունիս.— Կէս օրէն առաջ.—Ե-Դ. Անգլերէն, Գերմաներէն, Առողջապահութիւն.— Գ. Անգլիերէն— Գերմաներէն.—Բ. Պատմութիւն.—Ա. Գաղղիերէն.—Եր. Պատմ. Հին կտակարանի։ Կէսօրէն ետքը.—Ե-Դ. Հայերէն՝ հանդերձ պատմութեամբ Հայ մատենագրութեան.— Գ. Գըրաբարի եւ Երկրաչափութիւն.— Բ. Երկրաչափութիւն.— Ա. Աշխարհագր. ծանօթութիւններ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ
10 Յուլիս 1902

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	101.30
Րէժի	(Tab. Turcs)	322 —
Գոնսոլիտ	(R. Turque D.)	27.30
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	116.50
Պանք Օթթ.	(Banque Ott)	556 —
Թրանսվալ	(Transvaal.)	136.—

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ
(Այս առաւօտ)

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ Մալիէի հաշուակալութեան գանձանագաներու և վճարումներու դիւանին տնօրէն Րէշիտ պէյի։

Սանիյէի աստիճան՝ Քիւչիւք Չէքմէճէի ելմտական տնօրէն Ահմէտ պէյի, Պետական Խորհրդոյ հարցաքննիչ դատաւորներէն Սալիմ էֆ.ի և Ղալաթիոյ օտար ապրանքի մաքսատան Ա. գնահատիչ Խաւրշիտ էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ տպագրական տեսչութեան օգնականներէն Քեամիլ և Վէհպի, տպագրական քննիչ Շէմսի, տպագրական տեսչութեան Ա. քարտուղար Ֆաիգ, եւ Ա, Միւմէյիզ Վէլետ պէյերու։

Գ. Օսմանիյէ՝ տպագրական տեսչութեան պաշտօնեաներէն Սամիհ պէյի։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Սև Լերան կառավարութիւնը Դ. կարգի Տանիլօ պատուանշանը տուած է Նաքայիբ Օսմ. հիւպատոս Արմ աէֆ.ի։ Կայս. Իրատէ մը կ'արտօնէ անոր գործածութիւնը։

ԲԱՐՁՐ. ԽՏԻՎԸ չորեքշաբթի օր Վիեննա հասեր է։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ.— Ինչպէս գրեցինք, Սոպրանիէի մէջ ի նպաստ փոխառութեան ծրագրին քուէ տուին 111 հոգի՝ 56 հոգիի դէմ։ Նախարարները, նախարարական կուսակցութիւնը, Սթամպուլովեանները (բացի մէկ ձայնէ) Քարավէլովեանները ի նպաստ ծրագրին. իսկ հակառակ քուէ տուին ազգայնական կամ Սթոյլովեան կուսակցութիւնը, Քարավէլովեան կուսակցութենէն պառակտեալներ (տէմոքրատ), ընկերվարականներ և երկրագործ կուսակցութիւնը։

ԲԱՐԻԶԷՆ կը հեռագրեն թէ Պ. Քոնսթան յուլիս 25ին մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ։

ԼԸՔՕՔ ՓԱՇԱ.—Կայս. արտօնութեամբ Լըքօք փաշա 5 ամիս արձակուրդով Ֆրանսա պիտի երթայ։

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Աթէնքէ հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ցունաստան՝ Կ. Պոլսէն եկողներու դէմ դրած 5 օրուան քարանթինան ջնջած է։

—Երեքշաբթի օրը, Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտէ 4 մահ, իսկ Թուզի մէջ 1 մահ պատահեր է։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ տնօրէններէն Բանճիրի պէյ չորեքշաբթի օր տեսակցեցաւ Մաբէյնի Վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի հետ։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ անցեալ չաբթուան մէջ Իզմիրի արմաւքի հրապարակին վրայ բաւական կարեւոր գործառնութիւններ եղած են։ Նոր հունձքերը բոլորովին սպառեր են. հիններուն վրայ ալ կարեւոր գործառնութիւններ եղեր են։ Իզմիրի ներսերէն առնուած լուրերը շատ գոհացուցիչ են և երկրագործները շատ ուրախ են այս բացառիկ կերպով առատ հունձքերուն համար։ Աֆիոնի նոր հունձքերուն մասին կ'ենթադրուի թէ անոնք 12000 կողովի պիտի հասնին, կամ առնուազն 11000 կողովի, և թէ երբեք տունկերուն ճեղքուած անձրեւներ տեղան։ Թուզերու հունձքերը՝ անցեալ տարուան հաւասար պիտի ըլլան, բայց այս կէտը ստուգելու համար դեռ երեք շաբաթ պէտք է, որուն միջոցին կարելի է ճշդել թէ որչափ կարեւորութիւն պէտք է տալ այն զրոյցներուն, որով կ'ենթադրուի թէ այս տարի արու թուզերը պակաս պիտի ըլլան։ Ձիթեններուն վիճակը կը գոհացուցիչ է, թէեւ վերջերս փչած հովերուն, ձիթապտուղներէն մաս մը կորսուած է։ Խաղողներուն վիճակն ալ լաւ է։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐՆ ՈՒ ԹԱԳՈՒՀԻՆ.— Պէլկրատէ կը հեռագրեն թէ Սերպիոյ թագաւորին ու թագուհիին Զարին այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբերի վերջերը. Լիվատիայի մէջ Սերպիոյ թագաւորն ու թագուհին իրենց վերադարձին Պոլսէն ալ պիտի անցնին։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՀՈՒՆՁՔԵՐԸ.— Խոզակներու հրապարակին վրայ գործառնութիւնները կը վերջանան, կը գրեն Էտիրնէէն անցեալ չորեքշաբթուան թուով։ Այս տարի խոզակներու քանակութիւնը անցեալ տարուանէն պակաս է, ընդհանուր արդիւնքը հազիւ 600000 քիլոկրամ եղած է, մինչդեռ անցեալ տարուանը 800000 քիլոկրամէ աւելի էր։ Անցեալ ամսուան մէջ հունձքերուն վիճակը շատ գոհացուցիչ էր։ Պուլկարիայէ և Արեւելեան Րումէլիէ հասած նամակները այս տարուան հունձքերուն մասին շատ լաւ լուրեր կուտան եւ կ'ըսեն թէ այս տարի հունձքերը ամէնէն առատներէն գոհացուցիչ են և թէ այս տարի ընդհանրապէս ամէն տեսակ հունտերը առատ պիտի ըլլան։

—Էտիրնէի թաղապետութիւնը սկսած է մեծ պղտոտայեն սկսեալ մինչեւ Թունճայի կամուրջը ջուրի խողովակներ հաստատել փողոցները ջրելու համար։ Քանի մը օրէ ի վեր 32-33 աստիճանի անտանելի ջերմութիւն մը կը տիրէր, բայց վերջերս անձրեւներ տեղալով ջերմութիւնը բաւական նուազած է։

ՊՈԼՍՈՅ ԿԱԶԻՆ Օսմ. ընկերութեան տնօրէն Պ. Էթիէն Ֆրանգու արձակուրդով Եւրոպա գնաց։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ առտու ժամը երկուքուկէսին Պէշիքթաշ Քէօյ Իչի, Հելլենահպատակ Քարապաթագ օղլու Տիմիդրիի Նպարավաճառանոցէն հրդեհ ծագելով՝ չորս խանութ հրոյ ճարակ եղած են։ Նպարավաճառանոցը 300 ոսկի ապահովագրուած էր, և քննութիւններ կ'ըլլան հասկնալու համար թէ խանութին ապրանքները՝ ապահովագրուած գինին կը համապատասխանե՞ն։

ԴԻԱԿ ՄԸ.— Իզմիրի մէջ դիակ մը գտնուեր է։ Դիակը դաշոյնի 16 հարուածներ կը կրէ։ Ոճիրը բաւական առնէ ի վեր գործուած ըլլալ կը թուի։ Քննութիւնները կը շարունակուին։

ԲԵՐԱՅԻ Ցոյն համայնքութիւնը տարեկան Տ. Եսայիմ Պատրիարքին ըրած 20000 ղրուշի վճարումը 40000 ղրշ.ի բարձրացուցած է։ Տ. Եսայիմ շնորհակալութեան գիր մը ուղղած է։

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ.— Պ. Ժիւլ Ֆօռի Բերայի Ֆրանսական վարժարանին ու Մօտայի մասնաճիւղին մրցանակաբաշխութեան հանդէսները երկուշաբթի օր կատարուեցան Իւնիոն Ֆրանսէզի սրահը։ Պ. Ժիւլ Ֆօռի վարժարանին մէջ, մրցանակներու արժանացած Հայ աշակերտներն են Արթին Մանուկեան, Ցարութիւն Մըսըրլեան, Հայկ Օսապաշեան, Հրանդ Ալլէճեան, են.։

ԿԱՏՂԱԾ ՇՈՒՆԵՐԸ.—Բոլոր նահանգներու կառավարութեանց հրահանգ տրուած է թէ ամէն անոնք որ կատղած շուներու կողմէ խածնուին կամ կատաղութեան հիւանդութենէն վարակուին, 20 օրուան մէջ պէտք է մայրաքաղաք ղրկուին դարմանուելու համար։

«ՎՕՍՓՈՐՈՍ» անուն կիներու յատուկ յունարէն թերթը՝ Տպագրական Տեսչութեան կողմէ անպայման կերպով դադարման դատապարտուեցաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Համիտիէ երկրագործական վարժարանին տնօրէն Գալֆաեան էֆ. իր պաշտօնին մէջ անկանոն ծախքեր ու վճարումներ ըրած ըլլալով, անցեալ տարի քննութեան ենթարկուած էր, բայց Պրուսայի նահանգին ամբաստանիչ ատեանը որոշած էր հարցաքննութիւնները դադրեցնել։ Այս որոշումը՝ Պետական Խորհրդոյ վճռաբեկ ատենի կողմէ ալ հաստատուած է։

ՊԱՏԻՒՈՅ ՀԱՄԱՐ.—Անցեալ երեքշաբթի գիշեր, Մաւլըտի թաղերէն մէկուն մէջ, Բէմպէ անուն Իսլամ կին մը իր երեք աղջիկ զաւակներուն հետ կը քնանար գիշերը, երբ Մուսթաֆա անուն մէկը տունէն ներս մտնելով Բէմպէի քով կը մտնէ։ Նոյն պահուն Բէմպէ արթննալով կը յարձակի իր պատւոյ թշնամիին վրայ։ Կինը երկար ատեն կը կռուի և կը դիմադրէ, այնպէս որ Մուսթաֆայի հագուստները պատառ պատառ կ'ըլլան։ Բայց Մուսթաֆա կը յամառի իր վայրագութեան մէջ։ Այն ատեն պատուախնդիր կինը ճարահատ՝ ձեռք անցուցած դանակով Մուսթաֆան ծանրապէս կը վիրաւորէ և այս կերպով պատիւը կը փըրկէ։ Երեք աղջիկները, իրենց մօրը կռուիլը տեսնելով կը սկսին պոռալ. դրացիները արթննալով կը հասնին, և Մուսթաֆան ոստիկանութեան կը յանձնեն։

ԴԱՏԱՎՃԻՌ.—Վճռաբեկ ատեանը վաւերացուց Պատժ. դատարանին այն վճիռը, որով Պետրիկեան Ցովհաննէսը 15 տարուան թիապարտութեան կը դատապարտէր՝ Սահաֆան անուն մէկը սպաննած ըլլալուն համար։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

ԺՈՒՐՆԱԼ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ՝ երկրաշարժին վրայ կարգ մը նոր մանրամասնութիւններ կուտայ։ Նիւթական վնասները մեծ են, կ'ըսէ նոյն թերթը։ Քաղքին բոլոր թաղերուն մէջ շատ մը տուներ ճաթած են, քարափի շինութիւնն ալ բաւական խաթարուած է, և տեղ տեղ ճեղքեր բացուած են։ Շատ մը տուներու պատերուն մէկ մասը, տուներու ճակատը գտնուող զարդարանքները փլած են։ 12.15 տարուան աղայ մը փլատակներու տակ մնալով՝ մեռած է։ Կարելի է ըսել թէ վիրաւորեալներու թիւը ենթադրուածէն շատ պակաս է։ Շաբաթ օրուան ուժգին ցնցումէն ետք, տեղական իշխանութիւնները քաղքին թաղերուն մէջ խուզարկութիւններ կատարել տուած են, հասկնալու համար թէ անմիջական օգնութեան կարօտ բան մը կա՞յ։ Ապա բազմաթիւ վրաններ բաշխուած են։

—Սելանիկի «Ասըր» թուրքերէն թերթը միեւնոյն կերպով կը խօսի երկրաշարժի միջոցին Սելանիկի մէջ պատահած կորուստներուն մասին։ Լանքազայի Բիւմնէ գիւղին մէջ պատահած կորուստները աւելի մեծ են։ Գիւղին 200 տուներէն 150ը փլած են և մնացեալ 50 տուները անբնակելի դարձած են։ Բացի Տրամա քաղաքէն, ամբողջ Սելանիկի նահանգին մէջ ցնցումներ զգացուած են։ Նոյնպէս ցնցումները կրկնուած են Սկիւպի մէջ։ Երկուշաբթի օր Սելանիկի մէջ ցնցումները, դադրած ըլլալով ամէն մարդ գործին սկսած է։

—Սըվազէն կը գրեն թէ Լատիքի մէջ պատահած երկրաշարժէն բաւական կորուստներ եղած են։ Շատ մը տուներ անբնակելի դարձած են։ Պատեր ու ծխաններ փլած են։

—Շաբաթ օրը Սոֆիայի մէջ իրիկուան ժամը 10ին տուները ցնցումներ զգացուեր են։ Առաջին երկու ցնցումները տեւեր են 30 երկվայրկեան։ Սոֆիայի շրջակայքն ալ ցնցումներ պատահեր են։ Կիրակի օր ցնցումները կրկնուեր են Քէօսթէնէցի մէջ։ Երկուշաբթի օր Սոֆիայի մէջ նոր ցնցումներ պատահեր են։ Ո և է դէպք չկայ։

—Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ կը գրէ թէ Ամպարքէօյի մէջ 90ի չափ տուներ երկրաշարժի ցնցումներէն վնասուած են։ Լանքազայի մօտ նոր ջերմուկ երեւան ելեր է։

—Չորեքշաբթի օր ալ Սելանիկի մէջ զօրաւոր ցնցումներ զգացուեր են։ Ո եւ է կորուստ չկայ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊՐՈՒՍԷԼ, 9 յուլիս.—Պելժիոյ Թագուհիին վիճակը բարւոքեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պ. Չէմպըլէնի վիճակը լաւ է։ Այսօր հիւանդանոցէն ելլելով տուն գնաց։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսրը յախճապակիէ սքանչելի անօթներ ղրկեց Լոնտոն, 2000 մարք արժողութեամբ, բարեգործական պազարին համար որ յառաջիկայ չաբթու տեղի պիտի ունենայ։

ՔԻԼ.— Ի մօտոյ ամերիկեան տորմիղ մը Քիլ պիտի գայ, պատասխանելու համար Հայնրիխ իշխանին ըրած հրաւէրին, Ամերիկայ գտնուած միջոցին։

ՓԱՐԻԶ.—«Մէմորիալ Տիփլօմաթիք» կը գրէ թէ Հարաւ. Ափրիկէի մէջ հաշտութիւն կնքուելէ ետքը, մտածուեր է Քէյփ-Թաունի մէջ մեծ արուեստահանդէս մը կազմակերպել Անգլ. գաղթավայրերու արտադրութեանց համար։ Այս ծրագիրը խանդավառութեամբ ողջունուեր է, և կազմակերպիչ յանձնաժողով մը անուանուեր է Լորտ Միլների նախագահութեամբ։ Արուեստահանդէսը պիտի բացուի 1903 նոյ.ին, և պիտի տեւէ մինչև 1904 մարտ։

—Մարսիլիայէն կը հեռագրեն թէ Մէսաժըրի Մարիթիմ «Թօնքին» շոգենաւուն մէջ, որ դէպի Պօմպէյ և Չինաստան ճամբայ ելաւ, կը գտնուէին շատ մը Անգլ. բարձրաստիճան սպաներ։ Ասոնք Լոնտոն գացած էին Թագադրութեան ներկայ գտնուելու, բայց Հնդկաստանէն հասած չփեթութեանց ծանր լուրերու վրայ ետ կանչուեր են։

ՈՒՕՇԻՆԿԴԸՆ.— Նախագահ Րուզվէլդ կը պատրաստուի իր անձնական ազդեցութեամբ և աշնան մէջ խօսելիք ճառերով կարգադրել Թրըստներու խնդիրը։ Այս նըպատակաւ օրէնսգէտ երեսփոխանի մը յանձնարարեր է օրինագիծ մը խմբագրել, որ խորհրդարանին հաւանութեան պիտի ներկայացուի, և նախագահն ալ այժ պիտի տայ անոր։

ՓԱՐԻԶ.—Ծերակոյտը միաձայնութեամբ քուէարկեց 3½% պարտքի փոփոխման ծրագիրը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լոնտոնի մօտ Ուէսդքրոյդընի երկաթուղիի կայարանին մէջ ուղեւորներու կառախումբ մը և վայրէջարժ մը ընդհարեցան։ 13 վիրաւոր կայ։

ՀՌՈՄ.— Կը հաւաստուի թէ Զօրը Հըռոմի մէջ ներկայ պիտի գտնուի Իտալիոյ արքայորդիին մկրտութեան որուն ծնունդին կը սպասուի նոյեմբերին։

ՔԱՐԼՍՊԱՏ.— Պարսից Շահը Օսթէնտ գնաց, ուր պիտի մնայ մէկ քանի օր, Քոնդրէքսէվիլ երթալէ առաջ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ 10 յունիս.— Թրանսվալի հանքերուն հասոյթներէն երեք միլիոն ստերլին պիտի առնուի, պօէրական ագարակներու վերաշինութեան համար։

ՓԱՐԻԶ.— Բէքինէն կը հեռագրեն թէ Թիէնձին քանի մը օրէն Չինացիներուն պիտի յանձնուի, շնորհիւ Մ. Նահանգներու միջամտութեան։

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ Թագաւորը օգոստ. 30ին Պերլինի մէջ ներկայ պիտի գտնուի Կայս. Անձնապահ զօրքերու զօրահանդէսին։

Վաղը՝ Ս. Լուսաւորչայ տօնին առթիւ Ղալաթիոյ սակարանը գոց պիտի լինի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՈՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	29.17
Երէկուան բարձր գինը	29.21—
Երէկուան վար գինը	29.16
ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ	
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ Ֆր.	114.25
Երէկուան բարձր գինը	114.75
» վար »	114.25

ԴԻՄԵՑՔԻՔ

ԲԵՐԱ, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 417

ՍՓԻՏՔԵՍՏԱՆԵՔ

ՆՇԱՆԱՒԱՑԱՆ ԵԼԲԱՐՑ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՎԵՐԻ ԿՈՂՄԸ

ուր փոխադրուած է

Բերա Թիւնէլի Հրապարակեն

Ոսկերիչաց և արծաթկերիչաց ծանօթ

ՓՈՐԱԳՐԻՉ

ԱՐՄԵՆԱԿ Է֊Ֆ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ԿԱՐԵԻՈՐ

Ճշդելու համար թէ գիշեր ատեն տպարանիս մէջ ո՛րչափ թերթ կը տպուի, ո՛րչափ կը տպուի, և յետոյ ո՛րչափ թիւ մէզի կը դարձուի, որոշած ենք Սարհանդուխտի իւրաքանչիւր թիւին վրայ յատուկ կնիք մը դնել։ Ուստի թէ՛ գոլոշ և թէ գաւառի բոլոր ընթերցողներէն կը խնդրենք որ եթէ այսուհետև իրենց ստացած Սարհանդուխտի թիւերուն մէջ առանց կնիքի ոևէ օրինակ մը գտնուի, հաճին զրկել ուղղակի թերթիս տնօրէնութեան, և մէկ թիւի համար պիտի ստանան մէկ ամսուան Սարհանդուխտ։

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն, պատրաստ եւ չափս վրայ հանդերձներու, կ. Գոլոշ Սուլթան Համմամ, Հավուզը խանի մօտ թ. 25։

Այս վաճառատան տէրը եւ հիմնադիրը Արտակ Մօսկեան՝ իր ապրուստին համար խղճմտութեամբ եւ համակրութիւնը գրաւած ըլլալով յարգուածին ամէն պայմաններով կը ներկայանայ իր այս ձեռնարկին մէջ։ Հրապարակին վրայ եւ ոչ մէկ վաճառատան մէջ նմանը չգտնուած վարպետ ձեռք մը միշտ ներկայ է եւ պատրաստ ունի հակել հանդերձներու լաւ պատրաստութեան։ Գիներու մասին գազափար մը այն տակն միայն կարելի է ունենալ մարդ, երբ ապրանքց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ յօդուածը։

Հաճի Շահինի վաճառատունէն առնողներ։

Մենք ձեզ կը հաւատացնենք, որ Հաճի Շահին վաճառատունէն առնուած 89 տարբ առնդուններէ միայն մէկ պիտի գտնէք որ ձեզ չգոհացնէ։ Ո՛վ պիտի գայէ մինչեւ հոն։ —Ի՞նչ, չէ՞ք գիտեր, ուրեմն իմացէք թէ Հաճի Շահին՝ իմանալի վերնայարկէն վար իջնու իր յաճախորդներուն դիւրութեան համար, եւ այժմ կը գտնուի Սուլթան Համմամ, Հավուզը խանի մօտ թիւ 25 վաճառատունը։ Մարդը ժամն հազուագիւտ ծախելու հնարքներուն ծանօթ չհամարձակիլ ուրիշներու նման սուղ եւ ծանր վճարելու բնական սակ մանել։ Երկու տարի ժամն վաճառատան փնտռելէ, գինուելէ, գինուելէ եւ վերջապէս գտայ.... Հետեւաբար եզրակացնելէ թէ դիւրաւ պիտի գտնէք ինչը եւ թէ միեւնոյն ժամն գիներով հազուագիւտ պիտի հագնիք։ Անուշադիր գլուխ թէ հրապարակին վրայ մէկու Հաճի Շահինն է որ քունկը չունի, եւ ժամն ծախելուն մեծ պատճառը սա է որ չհամձը ընկերներուն մէջ չի բաժներ։ Չինքը ճանչցէ եւ իրեն համակրողները դիտեն որ անձնական ծախքը այնքան չտիտուր է որ գոհ պրաւ Ալլահ դէրէսէդ վէրի՛ կ'ըսէ, եւ փառք կուտայ....

—Ուրեմն երթանք Հաճի Շահինէն առնենք մեր հագուստը եւ մեր բարեկամց ալ յանձնարարենք։

կիրակի օրերը բաց է վաճառատունը։— Մէկ բիչը Չ դղ.։—Նորոգութեան ազխատանքներ ձգի։

ՏՐԱՊԱՅՄԱՆ ՊԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Գոլոշ, գաւառներու եւ Եւրոպայի մէջ տեղանատարական, առեւտրական եւ դատական գործեր ունեցող անձերէ անոնք որ կը փոխադրին գիտնալ թէ իրենց գործերը ինչ փիւճակի մէջ են, 30 դղ.ի դրոշմաթուղթ Թող դրկեն ՂԱԼԱԹԻԱ, ԻՋՋԷԹ ՓԱՇԱ ԽԱՆ Թիւ 9 ԱՆՏՈՆ ԱԼԻՒ Է֊Ի դրատնեակը, եւ անմիջապէս իրենց ե՛ւ է հարցումին պատասխանը կը դրկուի։ Հետագրով պատասխան ուզողները պէտք է հետագրին ծախքն ալ դրկեն։

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՑԹԻՂ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անդլ. արդպատեալ առկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը ասբաժուած են, եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սիրած ենդրծածնե։ Սինկէրի Ընկերութիւնը գարդ 4000է աւելի պատուոյ վկայական եւ չքաղրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած են։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝

Բերա, Շէյեակ Ճատթայ, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Սկիւտար Զարչը Գոլու։

Կալաթա Սինկէր խան, Թիւնէլէն հետև եւ Քրամէյլի կայարանին դիմաց։

Գոլթա, Սուլթան Համամ թիւ 2, եւ Սուլթան Գոլուջնա Քրամէյլի սթասիոն թիւ 13։

Գնդիներէն ընտրութեան համար վերի նշանին ապագրութիւնն ընծայ է։

ՈՒԷՍԴԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

Հաւաքուած վնասներու դումարը	Անգլ. ոսկի	6,000,000
Գաղթաթղթ դրամ եւ տարեկան հատոյց	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000
Հրդեհներէն ծանոթ ֆլեմ. և ֆեբր. ընկերութենց վճարելիք դրամագլուխը		100,000Ի աւելի է

ՈՒԷՍԴԸՐՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ, Վնասները տեղւոյն վրայ եւ անիկջապէս կը հատուցանէ։

Ցնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան, ԴԱՒՌԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Գոլթա, Պահնէ Գարու. Անանիատի խան Թիւ 20--21--22։

Գնահատ ակ ընդունակ և պատասխանատու ընդհանրական կը ընտրուին։

ՏԱՆՕԹ.—Տեղոյս Է֊ն ծանօթ Ֆրանս եւ Դէրմ. ընկերութեանց պատրաստ գոյքը՝ երեց հասցէին ետեւ բաղդատմամբ 100%ին աւելի ֆլ, մինչդեռ «Ռէհդրքն»ին 125% է, իսկ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակիցաց վրայ։

ԱԳԼԱՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (ԼԻՄԻՏԸՏ)

ՆԳԼԻԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1806Ի

ՃՈՐՃ Գ· ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՕՐՈՎ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՄԲՈՂՋԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ	1000000
ՀԱՏՈՒՑՈՒԱԾ ՎՆԱՍՆԵՐ » »	15000000

Ծիչեալ ընկերութիւնը չահաւոր պայմաններով և գիներով կ'ապահովագրէ ամէն կարգի չէնք հրդեհի դէմ։

ՎՆԱՍՆԵՐՈՒՆ ԱՏԵՆ ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓՈՓԽՌՈՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Դեր֊գործակալ ՆԻԿՈԼԱ ԺՈՐԺԻԱՏԻՍ

կ. Գոլոշ քեղի. գործակալ ՃՈՐՃ ԿԼԷՐԻՒ

Դրօճնեակ.— ՓՈԼԻՍ, ԹՕՄՍԸՆ ԽԱՆ, Թիւ 11

ԻՒՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1828-1829Ին Ի ԲՈՒՐՍԱ

ՎԱՆԶՈՄԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, ԹԻՒ 9 ՇԻՆՈՒԻՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1900 տարւոյ վերջը հատուցուած ընդ	252 միլիոն ֆր.
1900ին գանձուած ապահովագին	21 » »
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ	107 » »
Ապահովագրուած գրամագլուխ	19 միլիառ »

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1900 տարւոյ վերջը հատուցուած ընդ	120 միլիոն ֆր.
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	260 » »
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ	153 » »
1900ին գանձուած ապահովագին	17 » »

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԸ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Թուրքիոյ մէջ, թէսան նպաստաւոր պայմաններով եւ գիներով։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂԸ կեանքի վրայ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Արեւելքի մնօրէնութեան կեդրոնատեղին՝ ՂԱԼԱԹԻԱ, Օմ. Գանքային դիմացը։

ՃՇԿԵՐութեամբ դրամատուներ է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

ԱՐԻՒ ԵՒ ԸՆԿ.

ՃՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՀՈՏԵԼԻՆԱՑ ԵՒ ՕԶԱՐԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1889

Ի. ՓՈՂԱԹ

ԹԱՀԹԱՓԱԼԷ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՔ

Աքսեսուարներու վերջին կատարելագործութեամբ եւ առաջնակարգ մեքենաներու օժանդակ եւ եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հագուստներ եւ քուալէթի հոտաւէտ ու լուացքի պարզ օճառներ։

Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կը միացնէ գիներու գերազանց ժամանակութիւնը։ Փոփոխութիւններ չի կրեր,

Մեծաքանակ գնում ընող ուղղիները կրնան դիմել Կ. Գոլոշ մէջ ՕՐՕԶՏԻ֊ՊԱՇ եւ Ն. ԻՆՃԻՃԵԱՆ ՈՐԴԻՔ վաճառատուները, իսկ գաւառներու եւ օտար երկիրներու մէջ դիմել հետեւեալ գործակալութիւններուն, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցադրութիւն մը պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով։

ԲԱՐԻԶ.—Գ. Գ. Լաթուֆէ Որդի եւ Ընկ։ 28. Թիւ Շաթօտէօ։	ՍԵԼԱՆԻԿ.—Գ. Տիրս Ֆէրնանտէզ։
ԳՈՄԳԱՑ.—Գ. Գ. Ապտար եւ Ընկ.	ԻՄՍԿԻԻՓ.—Գ. Մ. Քափուանօ։
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Գ. Մ. Գալֆաեան։	ՊԼԵՐՄՈՒԹ.—Գ. Ֆրանքլ Շիֆֆներ։
ԳԱՀԻՐԷ.—Գ. Հ. Ռոզանթալ։	ՍԱՄՍՈՆ.—Գ. Գ. Գևորգեան եղբայրք։
ՌՈՒՍԱՉՈՒԿ.—Գ. Գ. Կ. Ինճիճեան Որդիք։	ՏՐԱԳԻԶՈՆ.—Գ. Արիս Կ. Ինճիճեան։
ՎԱՌՆԱ.—Գ. Կէտան Ապաքի։	ԻԶՄԻՏ.—Գ. Յակոբ Մօմճեան։
ՋՄԻՒՐՆԻԱ.—Գ. Հայրապետ Վասկենի։	ՌՈՏՈՒԹՕ.—Գ. Յակոբ Բաղտասար։
	ՍԵԲԱՍՏԻԱ.—Գ. Վ. եւ Ս. Մեհմասեան

ՎԷՆՍԱՆ ՖՕՑԱՃԵԱՆ

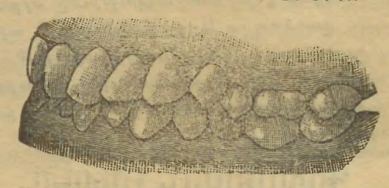
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԻՊԻԻՆԵՐՈՒ

Կ. Գոլոշ, Գաձընկեցաբուն, Հին Կէյ Խանի կից, Թիւ 1.

Զիպիւք Սրհիկը մատչելի

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ ակնաբուժական եւ վիրաբուժական ամէն տեսակ գործիքներ ՄՆՏԱՐԱՆԱԿ եւ ՓՈՐԱԿԱՆԱԿ կը վաճառուին։ Ամէն տեսակ կոկոզ եւ կարծր լարերէ (քաուչուկ) ատաղձներ, տեսակ տեսակ գրկիններ (շէյնկ), ելեքտրական մեքենաներ, կերակրացուցիչներ, հաստատիչներ, խոշորացոյցներ, մանրադիտակներ (միքրոսքոփ) ինչպէս եւ մեծ մանրադիտակ տպագիրներ, նոր տեսակ տեսիլ եւ աչքի ակնոցներ եւ զանազան վաճառատունս մէջ։ Գիները խիստ տժան։

ԱՄԵՆՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵԻՈՐ

Ատամնաբոյժ Մ. Ինաս է֊Ֆ. Մարմրուտան պատիւ ունի ծանուցանել Թէ՝իր պատ. յաճախորդաց կրկնակի խնդրանաց գոհացում տալու համար ատամնաբուժական դարմանատուն մը հաստատած է Բերա, Աղա Ճամի կողմը Լիւքսէմպուրկ արձանին կից 124 Թիւ տունը՝ ուր կը գտնուի ամէն օր առաւօտէն մինչեւ երեկոյ կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Կը բաւէ ամէն տեսակ ակռայի և լինտի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ փորած ակռաներու ամենաստիպ ցաւերը վայրկենապէս կասեցնելով, ապիով, բլանքինով, կիտաւածով եւ ուրիշ չատ մը տեսակ մեթոտներով կը լեցնէ զանոնք խիստ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ առնուազն 10 տարի գործածելու պայմանաւ։

Ոսկեի, բլանքինի և քաուչուքի վրայ բոլորովին նոր մէթոտով կը չինէ ամէն տեսակ նուրբ ճաշակաւոր և դիմացկուն ակռաներ յար եւ նման բնականի. կատարելագործեալ մեքենաներու միջոցաւ փտած և կոտրտած ակռաներու արմատները առանց հանելու և առանց ամենափոքր ցաւ մը ըզգացնելու կը վառէ անոնց վրայ, առանց քիմքի ակռաներ և ոսկիէ «քուռօններ»։

Թմրեցուցիչ և ստեղծուցիչ դեղերով առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Դէմքի ձեւաւորութիւն, կատարեալ ծամոզութիւն և յստակ որոտանութիւն եւ բաշխաւորեալ։

Գիները չափաւոր։ Ադքատաց ձրի դարմանում։ 20—9

ԶԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ

ՍԻԿԱՒՈՒԻ ԹՈՒՂԹ

14 ԹԻՒ ԲԻՒԹԻՒՆ 14 ԹԻՒ

ԿԷՕՄՐԻՒԿԻՒ

Այս սիկաւի Թուղթերը, որոնք խաղիօն նշանը կը կրեն, իրենց ընտիր յատկութիւնը հետեւանօք մեծ յաղողութիւն գտած ըլլալով, չատ մը կեղծերը երեւան կուգան եւ կեղծարարներուն դէմ օրինական միջոցներ ձեռք առնուած են Թէսս., բայց կը յանձնարարուի յարգոյ յաճախորդներուն ալ, որ մասնաւոր ուշադրութիւն դնեն նոյն Թուղթերու տեսակին, ինչպէս նաեւ Թիւթիւն կէօմրիւկի Թիւ 14, մեր վաճառատան յատուկ վաճառանիշին. որովհետեւ բնաւ վաճառներէ օմանք, աւելի տակ չտնտչ փոփոխով, յաճախորդները կը խաբեն, և մեր ընտիր ու զուտ Թուղթին տեղ տեսակ և կեղծ Թուղթեր գլխել կ'ուզեն։ Ամէն պարագայի մէջ կրկին ու կրկին կը յայտնարարուի մասնաւորապէս ուշադրութիւն ընել խարիսխ նշանին, և Թիւթիւն կէօմրիւկի պղտգային վրայ Թիւ 15 մեր վաճառատան վաճառանիշին։

78—46

ՀԱՊՈՒԱՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԵՐՄԷՆԵԱՆ ԱԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Գոլթա, Սուլթան Համմամ, Ծուխլուճա խան Թոփխանայի խանի չիշելով մեծ վաճառատունը՝ որ հանդերձներէ ինաց վաճառատունի բան է՝ հին եւ է՝ նշանաւորն. կամ է՝ ինչ իր անունն եւ տեղը փոխած չէ, եւ տէրը Գ. Երմէնեան վաճառատան յարմարութեանց մէջ ալ աւելի ջանասիրութիւն ցոյց տուած է։

Կը յանձնարարէ յաճախորդներուն Թէ Թոփխանի խանի չորս հինգ տարիներ անունով եւ վերջերս ցոյց տուած հանդերձներուն վաճառատունը Գ. Երմէնեան եւ Ընկ. վաճառատունէն հետ ոչ ունի յարաբերութիւն եւ կապ գործերնուն չունին. Հետեւաբար յաճախորդները կը հրաւիրուին գիմել Թոխ Թան խանի վաճառատունը։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ» Ի ԹԵՐԹՕՆԸ][22][

ՇԱՒԼ ՓԻՆԷԼ

ՄԵՂՄՆԶՈՂ ԿՈՅՍԸ

Ն.

ՍԷՆ ԳԵՏԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Ռաֆա և Մաթապալ, մտածենք.—

Սեն գէթին էյլէրսիզլիկներդ.—

Մարդին մէջ.—Աւելորդ բե֊

ռը գետը նէփնէ.—

Հեթապնդամ։

Մաթապալ՝ իր յանդուգն ու ճարպիկ լուզորդ՝ Գ. ոը Բիմօլի մարմինը քունց և դան ջուրին վրայ հանելով նաւակին մօտեցուց։ Ռուգաս՝ Բէյմօնին մարմինը նաւակին մէկ կ'առնէր, երբ կամուրջին վրայէն ուրիշ մարմին մըն ալ գետը նետուեցաւ։

Մաթապալ ասիկա տեսնելով՝ դարձեալ գետին խորը մխրճեցաւ։

Ռաֆա՝ որ բարեկամին պէս բարի սիրտ մը ունէր, այս երկու մարմիններուն եւս եաեւ իրենը տեսնելով ամբողջ մարմինը ցնցուեցաւ և ենթադրելով Թէ կամուրջին վրայ դեռ ուրիշ մարդիկ ալ կը սպասնէին, սկսաւ պոռալ.

—Հասէք...Հասէ՛ք...Ոճրագործ կա՛յ...

Նոյն պահուն Մաթապալ գինովին մարմինը գետին խորէն դուրս հանեց և նաւակին մէջ դնելէ ետք, ինք ալ այս գիշերային առամէն սարսափած սկսաւ պոռալ։ Բայց յանկարծ լուեց և հրամայից Ռաֆային որ առաջին կ'աղաղակէր.

—Լռէ՛, ինչ կ'ընենք կոր...

—Ինչ կայ, ինչ ըրինք...

—Դուն քանի մեծնաս, այնչափ կ'ապուշնաս կոր...Չե՞ս հասկնար որ մեր պօռալը՝ լիմարութեան ամենէն մեծն է...Հիմա դէաերը մեր աղաղակները լսեցին... եւ իրենց նաւակներովը մեզ պիտի հալածեն...

—Վա՛յ, սատանորդի...է՛յ, հիմա ինչ ընենք...։

—Ուրիշ ճար չկայ...Մինչեւ Բաթի երթալով՝ մեր ապրանքները տանելու գաղափարէն եաե կենալու ենք...Հիմա դէպի Պլանգուր երթանք...

—Լա՛ւ, լա՛ւ...

—Օ՛ն, բազուկներուդ ուժ տուր...

—Դուն հոգ մի՛ ըներ։

Եւ Ռաֆան Թիերը ձեռք առնելով՝ նաւակը սկսաւ օրընթաց յառաջանալ։

Գետեզերքին վրայ ուր որ լուսիններ իրարու կը յաջորդէին։

—Կը լսե՞ս կոր, բաւ Մաթապալ ցած ձայնով...Այս լուսիները մեզի համար են...Այս փորձանքէն ազատելու համար մեր բոլոր ջանքերը թափելու ենք...ես ականջներս չորս բացած եմ, աչքերս ալ նըմանպէս...

Ռաֆան մեծ ճիգեր կ'ընէր նաւակը սուրացնելու համար։ Բայց բազուկները ամէա կը յոգնէին։

—Սատանորդի, նաւակն ալ որչափ ծանր է, ըաաւ։

Արդարեւ երկու մարմինները նաւակը չատ կը բեռնաւորէին։ Նաւակը այն ատաճան գետին մէջ մխրճած էր, որ ատեն ատեն ալիքները նաւակին վրայէն կ'անցնէին։

Մաթապալ՝ նաւակին մէջ ոաքի վրայ կեցած՝ ուշադրութեամբ չորս դին կը դիտէր...

—Կարծեմ մեզ կը հալածեն կոր...Թիեռու ձայն կ'առնեմ կոր...

Երկու մաքսանենգները մէգին մէջ կը կորսուէին, բայց ասիկա բաւականըէր, դէաերը կրնային իրենց ուղեցոյց բռնել մաքսանենգներուն նաւակին ջուրին մէջ հանած աղմուկները։

Նաւակը դէպի Պլանգուր կը յառաջանար, բայց դեռ երթալիք չատ ճամբայ կար և նաւակին ընթացքը սկսած էր դանդաղիլ։

—Թիէ մրն ալ, օ՛ն, քի՛չ մըն ալ, կը կրկնէր Մաթապալ։

Բայց հուժկու մաքսանենգին բազուկներուն վրայ ուժ չէր մնացած ալ։ Վրան գլուխը Թրջած էր։ Հակառակ զգացած յոգնութեանը, դեռ ամէն ճիգ ի գործ կը դնէր յառաջանալու համար, բայց ի զուր։ Ռաֆա չնչահատ եղած էր ու չարաւնակ կը փլար։

Ճանկարծ կանգ առաւ։

—Ինչ-ը կեցար, ինչ կայ, հարցուց Մաթապալ։

—Ա՛լ չեմ կրնար կոր...Նաւակը չատ ծանր է...Պէտք է քիչ մը նաւակը պարպել, ապա Թէ ոչ կէս ճամբան պիտի մընանք... Թեւերս խնաւութենէ Թմրած են...

—Նաւակը Թեթեւցնենք...

—Ինչպէս...Ինչ նետենք...

—Անգամ մը նայէ որ երկու մարդուկները մեռած են Թէ ոչ, պատասխանեց Ռաֆան։ Նաւակին մէջ դրուելնէն ի վեր կենդանութեան ո և է նշան ցոյց չտուին... կարծեմ գործերնին լմնցած է...Ես եթէ մենք երկու անկենդան դիակներու համար այսչափ նեղութեանք, մեր պատուհասն էն չկ'տանանք ..

Մաթապալ երկու մարմիններուն քով գնաց և սկսաւ ձեռքերովը քննել։

Գիշերուան մութին ու մէգին պատճառ ոչինչ կը նշմարեր։

Բայց, ականջը՝ Գ. ոը Բիմօլի և գինովին կուրծքին վրայ դրաւ, ձեռքերնին դէմքերնին չոշափեց, և վերջապէս լսեցաւ ձայնով։

—Երկուքին ալ զգեստներուն վրայ ոբրեն կայ...Երկուքն ալ դալոնով ջրեր նուաճ են, և քանի որ ծովը նետուելան, ասանց ազատուելու չատ անհաւանական է։ Բայց և այնպէս ինծի անանկ կը թուի Թէ տակաւին բոլորովին չեն մեռած։

—Հիմա ինչ ընթացք պէտք է բռնենք։

—Սէթ մեռած ըլլային մեր գործը պիտի դիւրանար։

Երկու մաքսանենգները պահ մը լռեցին և սկսան մտածել։

—Ինծի այնպէս կուգայ Թէ, բաւ Ռաֆա, երկուքն ալ մահուընէ չեն կրնար ազատիլ...

—Ամէն պարագայի մէջ մեր կողմն անխղճութիւն մը ըրած պիտի ըլլանք, եթէ այս մարդիկը ողջ ողջ գետը նետենք...

(Շարունակելի)